

**ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH**

**ORZECZENIA LEKARZY ORZECZNIKÓW ZUS
O NIEZDOLNOŚCI DO PRACY
WYDANE W 2012 ROKU**

Warszawa 2013

Opracowali:

*Małgorzata Łabęcka
Andrzej Kania*

Akceptowała:

*Izabela Tomczyk
Wicedyrektor Departamentu*

SPIS TREŚCI

	str.
Wprowadzenie	5
1. Orzecznictwo lekarskie w 2012 roku	7
2. Orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych wydane w 2012 roku	12
3. Orzeczenia pierwszorazowe uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2012 roku	37
4. Orzeczenia ponowne dla celów rentowych wydane w 2012 roku	47
5. Orzeczenia ponowne uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2012 roku	57
6. Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne wydane osobom ubiegającym się o rentę socjalną w 2012 roku	66
Podsumowanie	75

WPROWADZENIE

Przedmiotem prezentowanego opracowania są pierwszorazowe i ponowne orzeczenia o niezdolności do pracy dla celów rentowych, orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego oraz orzeczenia w sprawie renty socjalnej wydane przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2012 r.

W myśl obowiązujących przepisów orzeczenia o niezdolności do pracy stanowią podstawę do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, przy czym:

- niezdolność do samodzielnej egzystencji orzeka się w przypadku naruszenia sprawności organizmu powodującej konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych,
- za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy,
- częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnie z posiadanym poziomem kwalifikacji.

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz rokowań odzyskania zdolności do pracy, lekarz orzecznik ustala trwałą lub okresową niezdolność do pracy. Lekarze orzecznicy przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, wiek, poziom wykształcenia, itp.

Od stycznia 2006 r. zgodnie z zapisami ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zasadą jest orzekanie o niezdolności do pracy na okres nie dłuższy niż 5 lat, chyba, że według wiedzy medycznej, nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu – wówczas niezdolność do pracy może być orzeczona na dłużej niż 5 lat. W przypadku osoby, która była uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy przez co najmniej ostatnich 5 lat poprzedzających dzień badania lekarskiego, a do osiągnięcia wieku emerytalnego brakuje jej mniej niż 5 lat, orzeka się niezdolność do pracy na okres do dnia osiągnięcia tego wieku.

Orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego, stanowiącego podstawę przyznania renty szkoleniowej, wydawane jest w stosunku do osoby niezdolnej do pracy w dotychczasowym zawodzie, ale rokującej odzyskanie tej zdolności po przekwalifikowaniu do innego zawodu. Renta przyznawana jest na okres 6 miesięcy, jednak może on ulec skróceniu, jeśli przed upływem tego okresu starosta zawiadomi organ rentowy o braku możliwości przekwalifikowania do innego zawodu. Na wniosek starosty istnieje również możliwość przedłużenia tego okresu na czas niezbędny do przekwalifikowania zawodowego o dalsze 30 miesięcy.

Orzeczenie ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego jest wydawane osobom, u których dalsze leczenie lub rehabilitacja rokują odzyskanie zdolności do pracy. Świadczenie to przysługuje przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy. Orzeczenie przyznające to świadczenie może być wydane w wyniku: badań w sprawie ustalenia uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, badań dla celów rentowych lub w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby.

Orzeczenie o niezdolności do pracy w sprawie o ustalenie uprawnień do renty socjalnej (okresowej lub stałej) określające stopień niezdolności do pracy oraz związek tej niezdolności z okresem jej powstania (zgodnie z przepisami ustawy) jest wydawane na wniosek osoby ubiegającej się o to świadczenie lub jej przedstawiciela ustawowego.

Poza wyżej wymienionymi orzeczeniami, wydawanymi do celów rentowych, do zadań lekarzy orzeczników należy wydawanie orzeczeń:

- w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i wystawiania świadczeń lekarskich osób ubezpieczonych w ZUS (od 2007 roku – również sędziów i prokuratorów),
- o potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS, także na wniosek lekarza prowadzącego,
- w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom,
- w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu,
- w sprawach o przyznanie renty rodzinnej oraz dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną,
- w sprawach świadczeń podlegających koordynacji w ramach UE,
- o przyznaniu świadczeń rzeczowych związanych ze skutkami wypadków przy pracy lub chorób zawodowych z zakresu stomatologii, szczepień ochronnych czy zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne w zakresie określonym ustawą.

Wyżej wymienione orzeczenia nie są przedmiotem analizy w niniejszym opracowaniu.

Prezentowane w publikacji dane obejmują wyniki pełnego badania statystycznego.

1. ORZECZNICTWO LEKARSKIE W 2012 ROKU

W 2012 roku lekarze orzecznicy ZUS wydali 1 365,1 tys. orzeczeń, tj. o 8,7% więcej niż w roku poprzednim. Z tej liczby, orzeczenia wydane osobom ubiegającym się po raz pierwszy o świadczenie rentowe stanowiły 11,3 %, orzeczenia wydane w wyniku badań ponownych w sprawach rentowych - 29,3%, orzeczenia ustalające uszczerbek na zdrowiu - 7,3%, orzeczenia wydane emerytom w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego - 3,6%, orzeczenia w sprawie renty socjalnej – 3,4%, orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej w okresie czasowej niezdolności do pracy - 2,9%, orzeczenia pierwszorazowe i ponowne ubiegającym się o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osób pobierających rentę rodzinną – 1,1%, a orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy – 40,4%. Szczegółową strukturę wydanych przez lekarzy orzeczników w 2012 r. orzeczeń, będących przedmiotem dalszej analizy prezentuje tabl. 2.

Biorąc pod uwagę orzeczenia wydane w 2012 r. (bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej) odnotowujemy, że w stosunku do 18,2%, tj. 140,4 tys. ogółu badanych osób lekarze orzecznicy wydali orzeczenia negatywne, tj. stwierdzające brak niezdolności do pracy. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba tych orzeczeń wrosła o 3,9%.

W grupie badanych w sprawach rentowych po raz pierwszy brak niezdolności do pracy stwierdzono w 9,5% przypadków, a w stosunku do 7,9% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Brak całkowitej niezdolności do pracy dotyczył 0,2% badanych pierwszorazowo w celach rentowych.

W grupie badanych ponownie u 7,1% osób stwierdzono brak niezdolności do pracy, a w stosunku do 3,7% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. W przypadku 2,9% badanych orzeczono brak całkowitej niezdolności do pracy, a w stosunku do 2,1% brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.

Wśród starających się po raz pierwszy i ponownie o rentę rodzinną bądź przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla pobierających rentę rodzinną orzeczenie negatywne otrzymało 22,6% badanych.

Wśród ubiegających się o rentę socjalną, odsetek orzeczeń negatywnych wynosił 24,5%.

W grupie osób badanych w sprawach powypadkowych dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu w 23,4% przypadków nie stwierdzono uszczerbku, a wśród emerytów ubiegających się o dodatek pielęgnacyjny u blisko co czwartej osoby orzeczono brak niezdolności do samodzielnej egzystencji (24,0%).

**TABL. 1 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW
W LATACH 2011-2012**

Rodzaj orzeczenia a – rok poprzedni =100		Liczba	W odsetkach
OGÓŁEM	2011	1 255 943	100,0
	2012	1 365 077	100,0
	a	108,7	x
z tego:			
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	2011	146 444	11,7
	2012	155 107	11,3
	a	105,9	x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	2011	388 638	31,0
	2012	399 743	29,3
	a	102,9	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2011	13 892	1,1
	2012	14 747	1,1
	a	106,2	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2011	50 617	4,0
	2012	48 802	3,6
	a	96,4	x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2011	101 970	8,1
	2012	99 358	7,3
	a	97,4	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	2011	42 900	3,4
	2012	46 819	3,4
	a	109,1	x
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	2011	30 478	2,4
	2012	39 090	2,9
	a	128,3	x
orzeczenia w innych sprawach**/	2011	8 451	0,7
	2012	9 078	0,7
	a	107,4	x
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	2011	472 553	37,6
	2012	552 333	40,4
	a	116,9	x

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego

**/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2012 ROKU WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
OGÓLEM	1 365 077	X
z tego:		
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	155 107	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	4 550	2,9
całkowitą niezdolność do pracy	15 551	10,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	313	0,2
częściową niezdolność do pracy	24 364	15,7
celowość przekwalifikowania zawodowego	72	0,0
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	81 348	52,5
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	14 789	9,5
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	12 170	7,9
nieustalona ocena**/	1 950	1,3
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	399 743	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	25 845	6,5
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	8 392	2,1
całkowitą niezdolność do pracy	64 716	16,2
brak całkowitej niezdolności do pracy	11 646	2,9
częściową niezdolność do pracy	176 415	44,1
celowość przekwalifikowania zawodowego	209	0,1
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	67 305	16,8
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	28 546	7,1
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	14 820	3,7
nieustalona ocena**/	1 849	0,5

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2012 ROKU WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH (cd.)

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	48 802	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	36 747	75,3
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	11 737	24,0
nieustalona ocena**/	318	0,7
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	14 747	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	5 501	37,3
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2 079	14,1
całkowitą niezdolność do pracy	4 354	29,5
brak całkowitej niezdolności do pracy	647	4,4
częściową niezdolność do pracy	1 153	7,8
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	596	4,1
nieustalona ocena**/	417	2,8
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	99 358	100,0
z tego ustalające:		
uszczerbek na zdrowiu	76 011	76,5
brak uszczerbku na zdrowiu	23 221	23,4
nieustalona ocena**/	126	0,1
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	46 819	100,0
z tego ustalające:		
całkowitą niezdolność do pracy	35 244	75,3
brak całkowitej niezdolności do pracy	11 463	24,5
nieustalona ocena**/	112	0,2

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2012 ROKU
WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH (dok.)**

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	39 090	100,0
z tego ustalające:		
potrzebę rehabilitacji leczniczej	30 341	77,6
brak potrzeby rehabilitacji leczniczej	8 736	22,4
nieustalona ocena**/	13	0,0
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	552 333	100,0
z tego:		
potwierdzające prawidłowość zaświadczeń lekarskich	512 83	92,9
stwierdzające nieprawidłowość zaświadczeń lekarskich	39 460	7,1
orzeczenia w innych sprawach***/	9 078	100,0

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

***/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

2. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2012 ROKU

W 2012 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali po raz pierwszy dla celów rentowych łącznie 155,1 tys. orzeczeń, tj. o 8,7 tys. więcej niż w roku ubiegłym. Największą grupę (81,3 tys., tj. 52,5%) stanowiły orzeczenia wydane osobom, którym przyznano uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego (tablice 21-26 i rys. 9-10). Łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, grupa ta liczyła 93,5 tys. orzeczeń, tj. 60,3% ogółu orzeczeń wydanych po raz pierwszy.

Spośród pozostałych 61,6 tys. orzeczeń wydanych w 2012 r. dla celów rentowych - 44,5 tys. (72,2%) to orzeczenia z ustaloną niezdolnością do pracy, 15,1 tys. orzeczeń, czyli 24,5% to orzeczenia o braku niezdolności do pracy, bądź braku całkowitej niezdolności do pracy, 72 orzeczenia stanowiące 0,1% to orzeczenia dla osób, którym ustalono celowość przekwalifikowania zawodowego. W przypadku 2,0 tys. orzeczeń, tj. 3,2% wystąpił brak informacji o ocenie orzeczniczej – określony jako „nieustalona ocena” - tabl. 3.

W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba orzeczeń pozytywnych (44,5 tys. z ustalonym stopniem niezdolności do pracy) wzrosła o 2,8%. W strukturze tych orzeczeń według stopnia niezdolności do pracy, nie wystąpiły istotne zmiany. W grupie badanych, którzy uzyskali orzeczenie o niezdolności do pracy - 24,4 tys. osób, tj. 54,8% uznano za częściowo niezdolne do pracy, 15,6 tys. (35,0%) uzyskało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 4,6 tys. (10,2%) o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji (rys. 1).

Na podstawie art. 54, 55, 57, i 69 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 października 2001 r. (Dz. U. nr 131, poz. 1457) lekarze orzecznicy ZUS orzekając o niezdolności do pracy, w niektórych przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej. Celem programu rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej jest przywrócenie zdolności do pracy osobom, które w następstwie choroby są zagrożone długotrwałą niezdolnością do pracy i jednocześnie rokują odzyskanie tej zdolności po przeprowadzeniu rehabilitacji. W 2012 r. orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy i potrzebą rehabilitacji leczniczej orzeczono 2,2 tys., tj. - 5,0%.

**/ bez orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

W związku z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy w 1,1% przypadków ustalono potrzebę rehabilitacji leczniczej, a wśród osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy w 8,4% przypadków (tabl. 4).

Podobnie jak w latach poprzednich, orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych z ustaloną niezdolnością do pracy wydawane były częściej mężczyznom. W 2012 r. mężczyźni stanowili 64,7% tej grupy badanych.

Wśród osób, którym orzeczono całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji mężczyźni stanowili 64,0% badanych pierwszorazowo, całkowitą – 64,7%, a częściową niezdolność do pracy - 64,8%. (tabl. 4).

**TABL. 3 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE
DLA CELÓW RENTOWYCH*/ W LATACH 2011-2012**

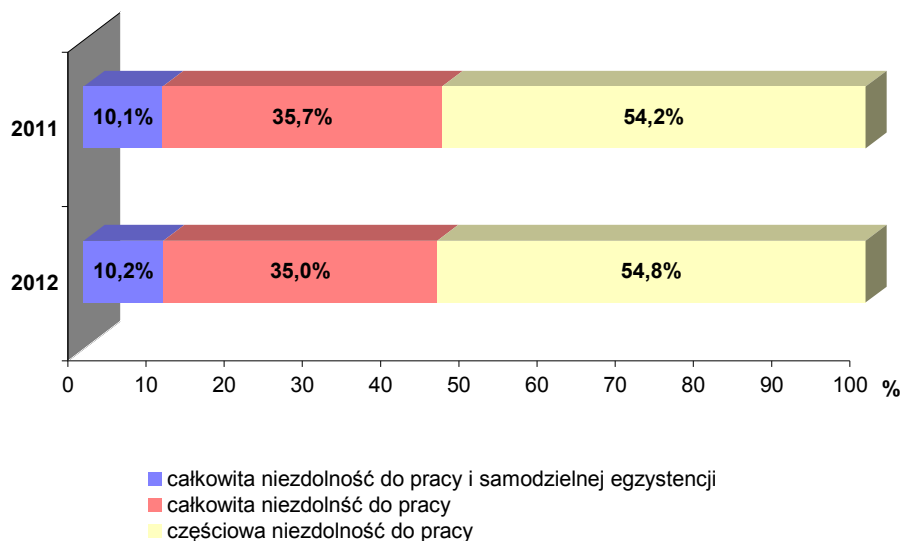
Orzeczenia a – rok poprzedni = 100		Liczba	W odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	2011	59 633	100,0
	2012	61 589	100,0
	a	103,3	x
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2011	4 393	7,4
	2012	4 550	7,4
	a	103,6	x
całkowitą niezdolność do pracy	2011	15 437	25,9
	2012	15 551	25,2
	a	100,7	x
częściową niezdolność do pracy	2011	23 447	39,3
	2012	24 364	39,6
	a	103,9	x
celowość przekwalifikowania zawodowego	2011	64	0,1
	2012	72	0,1
	a	112,5	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2011	343	0,6
	2012	313	0,5
	a	91,3	x
brak niezdolności do pracy**/	2011	13 808	23,1
	2012	14 789	24,0
	a	107,1	x
nieustalona ocena***/	2011	2 141	3,6
	2012	1 950	3,2
	a	91,1	x

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

***/ dotyczy orzeczeń o braku częściowej niezdolności do pracy*

****/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

Rys. 1 Struktura orzeczeń pierwszorzazowych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy w latach 2011-2012

TABL. 4 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	44 465	100,0	28 769	100,0	15 183	100,0	513	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	2 211	100,0	1 356	100,0	850	100,0	5	100,0
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	4 550	10,2	2 910	10,1	1 474	9,7	166	32,3
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	-	-	-	-	-	-	-	-
całkowitą niezdolność do pracy	15 551	35,0	10 065	35,0	5 200	34,2	286	55,8
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	175	7,9	111	8,2	64	7,5	-	-
częściową niezdolność do pracy	24 364	54,8	15 794	54,9	8 509	56,1	61	11,9
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	2 036	92,1	1 245	91,8	786	92,5	5	100,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Orzekając o niezdolności do pracy lekarze orzecznicy ZUS ustalają związek przyczynowy niezdolności do pracy z okolicznością jej powstania. Rozróżnia się trzy rodzaje okoliczności:

- ogólny stan zdrowia,
- wypadki przy pracy oraz wypadki w szczególnych okolicznościach,
- choroby zawodowe.

W 2012 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, niezdolność do pracy najczęściej związana była z ogólnym stanem zdrowia. Takie orzeczenie otrzymało 96,5% osób badanych dla celów rentowych po raz pierwszy. Udział orzeczeń o niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami przy pracy wyniósł 2,6% i spadł w stosunku do poziomu z ubiegłego roku o 0,1 punktu procentowego, natomiast orzeczenia o niezdolności do pracy z tytułu chorób zawodowych stanowiły 0,9% i ich udział spadł o 0,2 punktu procentowego.

Dla porównania udział badanych, których niezdolność do pracy spowodowana została ogólnym stanem zdrowia wśród ubiegających się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 99,1%.

TABL. 5 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH

Orzeczenia	Liczba	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	44 302	42 734	1 175	393
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	38 377	36 909	1 079	389
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	2 376	2 308	65	3
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	3 549	3 517	31	1

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką*

***/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach*

**TABL. 6 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI
POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH**

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki**/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	100,0	96,5	2,6	0,9
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	100,0	96,2	2,8	1,0
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	100,0	97,2	2,7	0,1
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	100,0	99,1	0,9	0,0

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką*

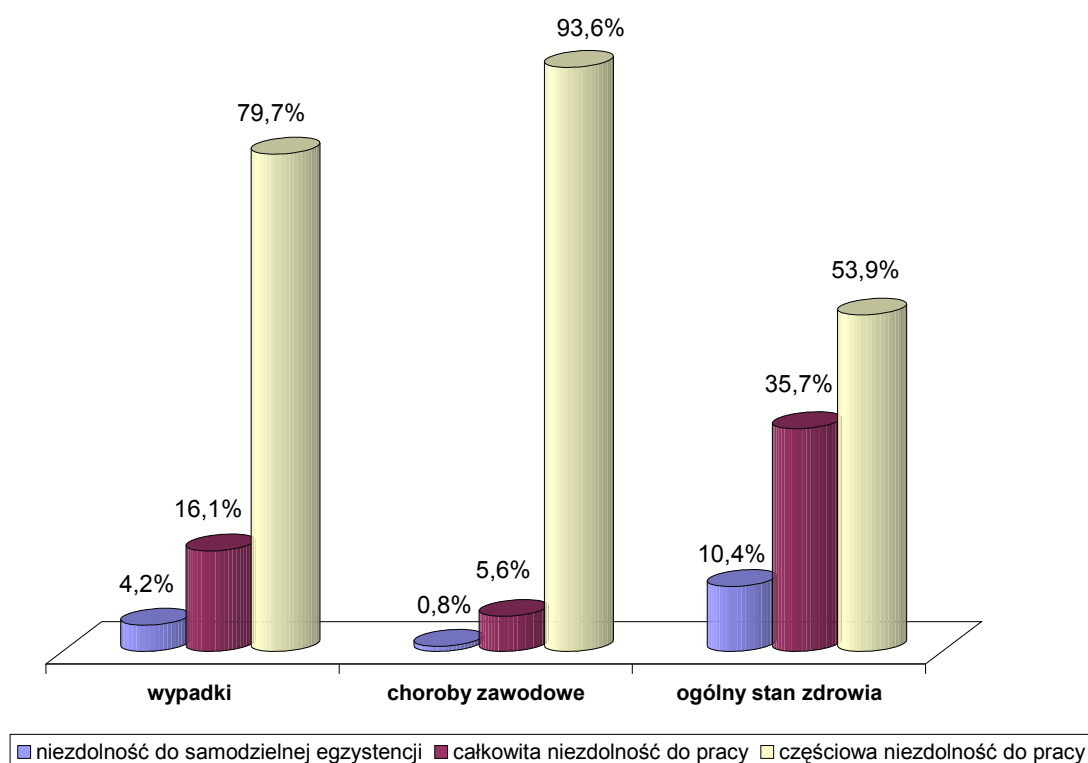
***/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach*

W zależności od okoliczności powodujących niezdolność do pracy odmiennie kształtował się stopień tej niezdolności (rys. 2, tabl.7-8).

Spośród osób niezdolnych do pracy z tytułu tzw. ogólnego stanu zdrowia, 53,9% badanych otrzymało orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy, 35,7% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności, a orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji stanowiły 10,4% badanej zbiorowości.

Z grupy poszkodowanych w wypadkach - 79,7% badanych uznano za częściowo niezdolnych do pracy, 16,1% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 4,2% o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji. Natomiast w następstwie chorób zawodowych orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy lekarze orzecznicy wydali w 93,6% przypadków, za całkowicie niezdolnych do pracy uznano 5,6% osób, a całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono tylko w 0,8% przypadków.

Rys. 2 Struktura orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według okoliczności powstania tej niezdolności

Orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych (bez orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką), w których ustalono stopień niezdolności do pracy, w 66,7% przypadków wydano mężczyznom. Udział mężczyzn w tej populacji osób w porównaniu z rokiem poprzednim zmalał o 1,7 punktu procentowego. Wśród poszkodowanych w wyniku wypadków przy pracy i wypadków w szczególnych okolicznościach udział mężczyzn wyniósł 83,7%, wśród badanych z ogólnego stanu zdrowia – 64,4%, a wśród osób niezdolnych do pracy w następstwie chorób zawodowych 52,9% (tabl. 7).

**TABL. 7 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI
POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH**

Orzeczenia	Liczba	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
Ogółem	44 302	42 734	1 175	393
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	4 514	4 462	49	3
całkowitą niezdolność do pracy	15 461	15 250	189	22
częściową niezdolność do pracy	24 327	23 022	937	368
Mężczyźni	28 717	27 525	984	208
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2 899	2 854	44	1
całkowitą niezdolność do pracy	10 026	9 840	167	19
częściową niezdolność do pracy	15 792	14 831	773	188
Kobiety	15 133	14 762	189	182
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	1 454	1 449	4	1
całkowitą niezdolność do pracy	5 171	5 147	22	2
częściową niezdolność do pracy	8 508	8 166	163	179
Nieustalona płeć***/	452	447	2	3
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	161	159	1	1
całkowitą niezdolność do pracy	264	263	-	1
częściową niezdolność do pracy	27	25	1	1

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką*

***/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach*

****/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

TABL. 8 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	10,2	10,4	4,2	0,8
całkowitą niezdolność do pracy	34,9	35,7	16,1	5,6
częściową niezdolność do pracy	54,9	53,9	79,7	93,6
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	10,1	10,4	4,4	0,5
całkowitą niezdolność do pracy	34,9	35,7	17,0	9,1
częściową niezdolność do pracy	55,0	53,9	78,6	90,4
Kobiety	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	9,6	9,8	2,1	0,5
całkowitą niezdolność do pracy	34,2	34,9	11,6	1,1
częściową niezdolność do pracy	56,2	55,3	86,3	98,4
Nieustalona płeć***/	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	35,6	35,6	50,0	33,3
całkowitą niezdolność do pracy	58,4	58,8	-	33,3
częściową niezdolność do pracy	6,0	5,6	50,0	33,4

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką*

***/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach*

****/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

Z analizy przestrzennego zróżnicowania orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych w 2012 r. wynika, że najczęściej wydano ich w województwach: mazowieckim - 15,5%, śląskim - 12,7% i wielkopolskim - 10,8%. Najmniej takich orzeczeń odnotowujemy w województwach: podlaskim (1,4%), opolskim (1,8%) oraz świętokrzyskim (2,2%) – tabl. 9.

Orzeczenia pierwszorazowe

Najwyższy udział orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy (łącznie z orzeczeniami o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji) w ogólnej liczbie orzeczeń z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wystąpił w województwie podlaskim i opolskim – odpowiednio wynosił 64,7% i 59,6% (rys.3). Stosunkowo wysoki udział tych orzeczeń, wystąpił również w województwach: zachodniopomorskim - 51,0% oraz lubuskim i pomorskim – po 50,3%. Orzekanie o częściowej niezdolności do pracy było relatywnie najwyższe w województwie świętokrzyskim (rys. 3), udział orzeczeń o częściowej niezdolności do pracy wynosił w tym województwie 71,8%. W dalszej kolejności wystąpiły województwa: podkarpackie - 62,1%, warmińsko-mazurskie – 58,5%, wielkopolskie – 57,9%, oraz łódzkie – 57,8%. Dla całego kraju udziały te wynosiły odpowiednio: 45,3% i 54,7%.

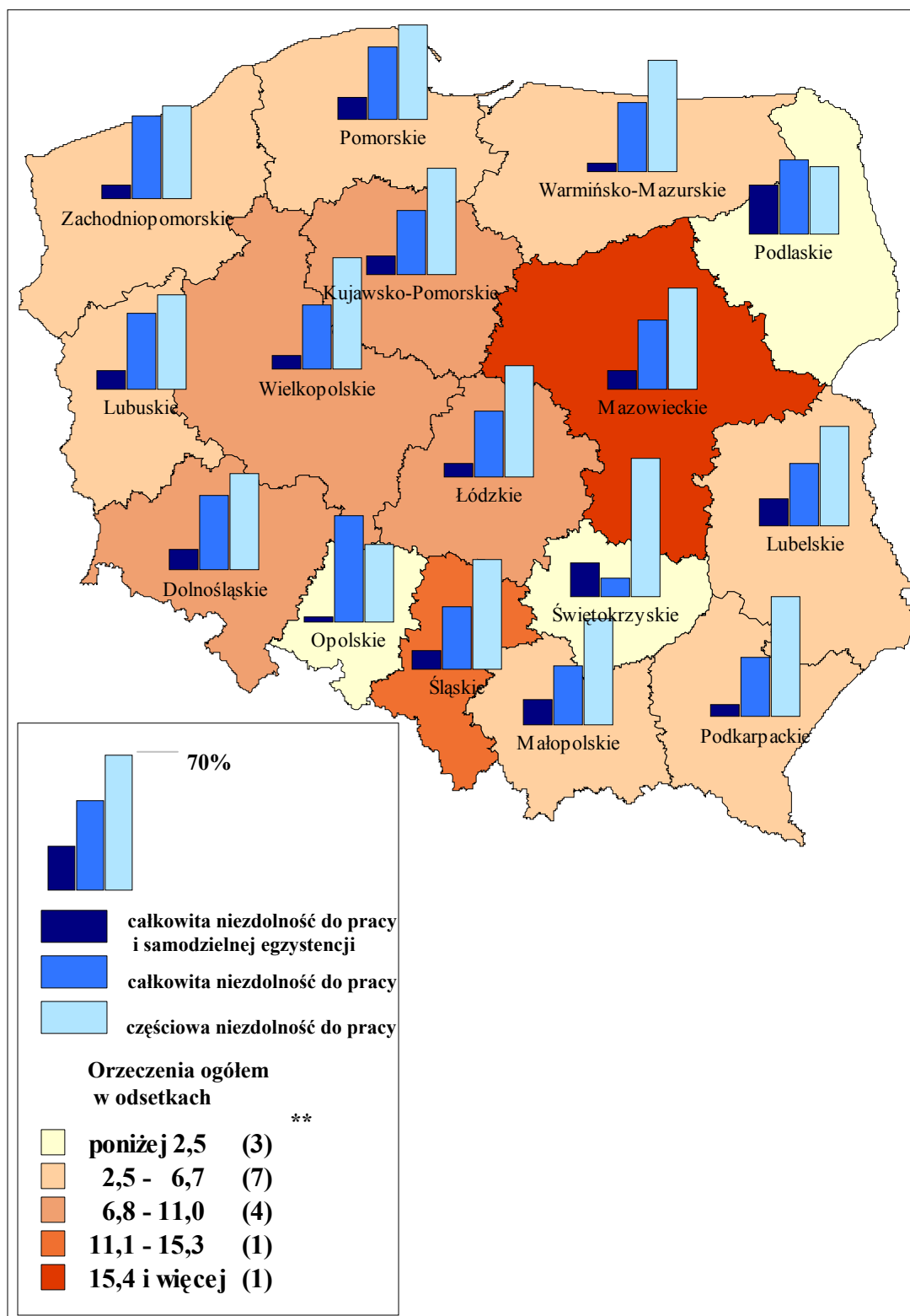
TABL. 9 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY W WOJEWÓDZTWACH

Województwo	Orzeczenia
OGÓLEM	100,0
Dolnośląskie	7,6
Kujawsko-pomorskie	7,5
Lubelskie	5,3
Lubuskie	2,7
Łódzkie	7,8
Małopolskie	6,7
Mazowieckie	15,5
Opolskie	1,8
Podkarpackie	4,7
Podlaskie	1,4
Pomorskie	3,6
Śląskie	12,7
Świętokrzyskie	2,2
Warmińsko-mazurskie	4,7
Wielkopolskie	10,8
Zachodniopomorskie	4,5
Nieustalone województwo**/	5,0

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką*

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

Rys. 3 Struktura orzeczeń* pierwszorazowych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według województw i stopnia niezdolności

* bez orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego lub kombatancą oraz bez orzeczeń wydanych w sprawie rent rodzinnych i dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną

** liczba województw

Orzeczenia pierwszorazowe

W przeliczeniu na 100 tys. ubezpieczonych, najwięcej orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydano w województwie kujawsko-pomorskim – 254 oraz warmińsko-mazurskim – 234 i wielkopolskim – 222. Najmniej wydano ich w woj. podlaskim – 103 i woj. pomorskim – 114.

Wyniki analizy orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych w 2012 r. potwierdziły, że najczęściej powstawanie niezdolności do pracy powodowały choroby związane z ogólnym stanem zdrowia. Były to choroby układu krążenia - 22,3% ogółu orzeczeń, nowotwory - 21,7%, choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 12,2%, zaburzenia psychiczne - 10,8%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 7,9% oraz choroby układu nerwowego - 7,3% (tabl. 10, 11 i rys. 4). Wymienione choroby były przyczyną wydania łącznie 82,2% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych ustalających niezdolność do pracy.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji powodowały głównie nowotwory (53,0% przypadków w tej grupie badanych), całkowitą niezdolność do pracy – nowotwory (38,5%) i choroby układu krążenia (22,1%), natomiast częściową niezdolność do pracy - choroby układu krążenia (24,2%), choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego (19,5%) i choroby psychiczne (13,7%).

W zależności od płci osób badanych struktura grup chorobowych kształtowała się odmiennie. U mężczyzn niezdolność do pracy powstawała najczęściej na skutek chorób układu krążenia - 28,5% przypadków, nowotworów - 17,8% i chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego – 10,8%, natomiast u kobiet spowodowana była w 28,2% przypadków chorobami nowotworowymi, w 15,8% przypadków zaburzeniami psychicznymi oraz chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego – 15,3% (tabl. 12, rys. 5).

**TABL. 10 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH
USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANE W LATACH 2011-2012
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100	Liczba	Orzeczenia ustalające:			
		niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	2011	43 277	4 393	15 437	23 447
	2012	44 465	4 550	15 551	24 364
	a	102,7	103,6	100,7	103,9
w tym:					
nowotwory	2011	9 265	2 298	5 832	1 135
	2012	9 658	2 412	5 980	1 266
	a	104,2	105,0	102,5	111,5
zaburzenia psychiczne	2011	4 602	86	1 346	3 170
	2012	4 812	117	1 354	3,341
	a	104,6	136,0	100,6	105,4
choroby układu nerwowego	2011	3 321	369	722	2 230
	2012	3 247	338	125	2 184
	a	97,8	91,6	100,4	97,9
choroby układu krążenia	2011	9 603	531	3 365	5 707
	2012	9 910	592	3 429	5 889
	a	103,2	111,5	101,9	103,2
choroby układu oddechowego	2011	1 115	17	229	869
	2012	1 053	14	219	820
	a	94,4	82,4	95,6	94,4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2011	5 144	36	689	4 419
	2012	5 433	30	664	4 739
	a	105,6	83,3	96,4	107,2
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	3 422	254	886	2 282
	2012	3 512	237	829	2 446
	a	102,6	93,3	93,6	107,2
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2011	959	25	187	747
	2012	932	34	174	724
	a	97,2	136,0	93,0	96,9
choroby układu trawiennego	2011	975	28	383	564
	2012	1 034	26	416	592
	a	106,1	92,9	108,6	105,0
choroby oka i przydatków oka	2011	786	50	225	511
	2012	802	54	235	513
	a	102,0	108,0	104,4	100,4
choroby układu moczowo-płciowego	2011	553	43	328	182
	2012	568	37	338	193
	a	102,7	86,0	103,0	106,0

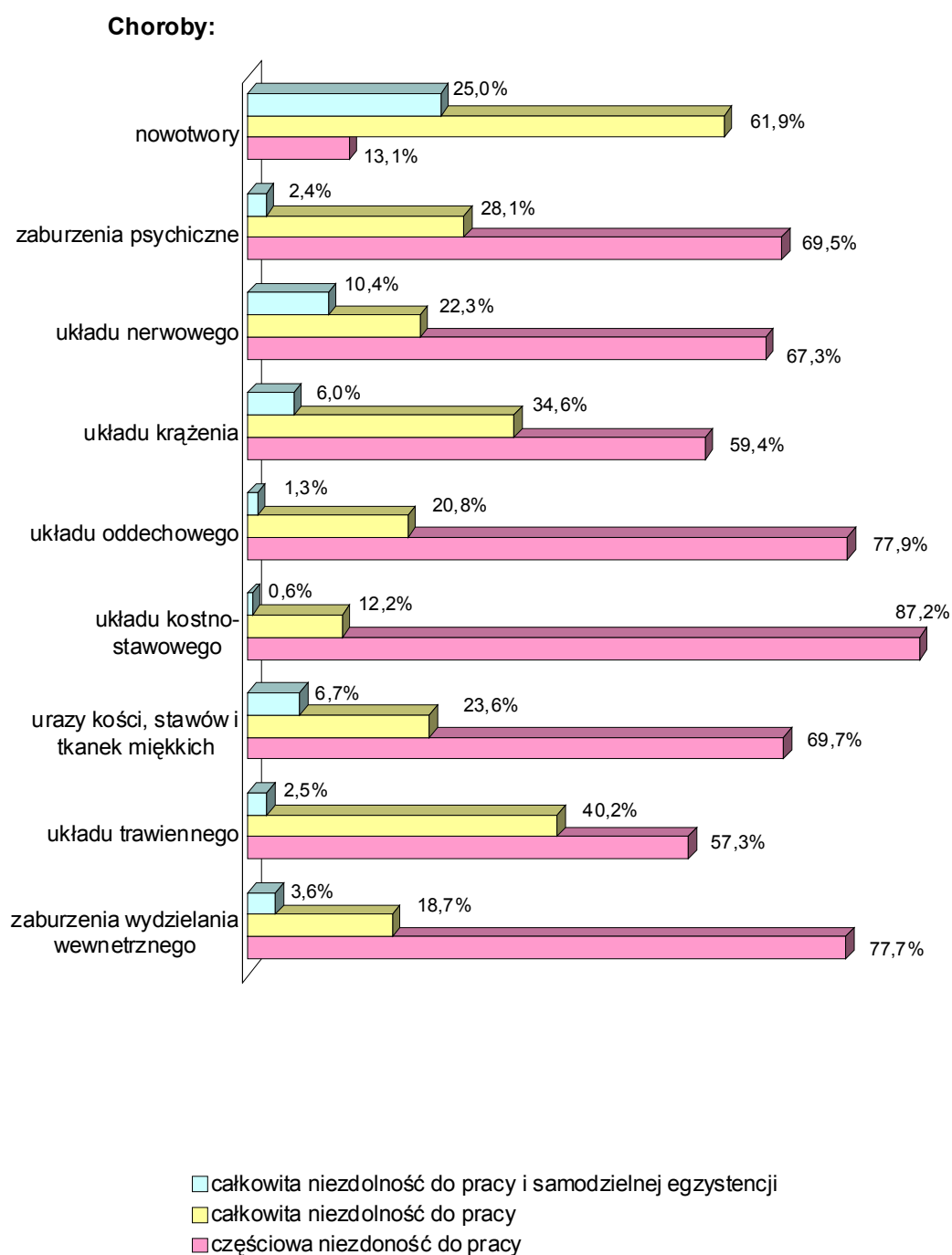
**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

TABL. 11 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANYCH W LATACH 2011-2012 WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2011	100,0	100,0	100,0	100,0
	2012	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	2011	21,4	52,3	37,8	4,8
	2012	21,7	53,0	38,5	5,2
zaburzenia psychiczne	2011	10,6	2,0	8,7	13,5
	2012	10,8	2,6	8,7	13,7
choroby układu nerwowego	2011	7,7	8,4	4,7	9,5
	2012	7,3	7,4	4,7	9,0
choroby układu krążenia	2011	22,2	12,1	21,8	24,3
	2012	22,3	13,0	22,1	24,2
choroby układu oddechowego	2011	2,6	0,4	1,5	3,7
	2012	2,4	0,3	1,4	3,4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2011	11,9	0,8	4,5	18,8
	2012	12,2	0,7	4,3	19,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	7,9	5,8	5,7	9,7
	2012	7,9	5,2	5,3	10,0
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2011	2,2	0,6	1,2	3,2
	2012	2,1	0,7	1,1	3,0
choroby układu trawiennego	2011	2,3	0,6	2,5	2,4
	2012	2,3	0,6	2,7	2,4
choroby oka i przydatków oka	2011	1,8	1,1	1,5	2,2
	2012	1,8	1,2	1,5	2,1
choroby układu moczowo-płciowego	2011	1,3	1,0	2,1	0,8
	2012	1,3	0,8	2,2	0,8

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

Rys. 4 Struktura orzeczeń pierwszorzowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych

TABL. 12 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

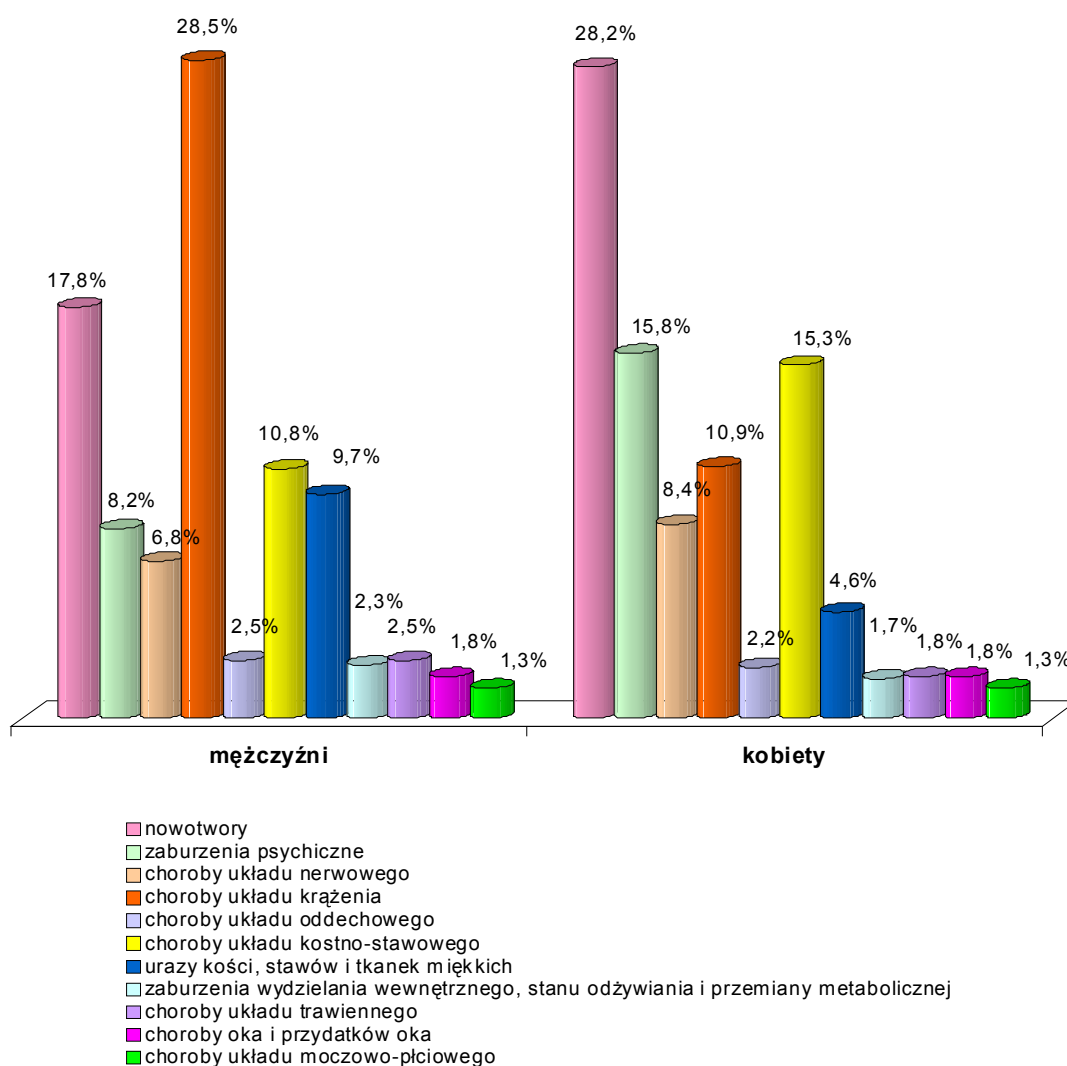
Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓLEM	44 465	100,0	28 813	100,0	15 197	100,0	455	100,0
w tym :								
nowotwory	9 658	21,7	5 131	17,8	4 285	28,2	242	53,2
zaburzenia psychiczne	4 812	10,8	2 371	8,2	2 406	15,8	35	7,7
choroby układu nerwowego	3 247	7,3	1 962	6,8	1 275	8,4	10	2,2
choroby układu krążenia	9 910	22,3	8 199	28,5	1 662	10,9	49	10,8
choroby układu oddechowego	1 053	2,4	708	2,5	337	2,2	8	1,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	5 433	12,2	3 098	10,8	2 329	15,3	6	1,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	3 512	7,9	2 789	9,7	706	4,6	17	3,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemiany metabolicznej	932	2,1	669	2,3	258	1,7	5	1,1
choroby układu trawiennego	1 034	2,3	730	2,5	280	1,8	24	5,3
choroby oka i przydatków oka	802	1,8	526	1,8	276	1,8	-	-
choroby układu moczowo-płciowego	568	1,3	373	1,3	194	1,3	1	0,2

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

Średni wiek osób badanych w 2012 r., którym orzeczono niezdolność do pracy w sprawach rentowych wynosił 50,6 lat (mężczyźni – 51,9 lat, kobiety – 48,6 lat). Najliczniejszą grupą, tj. 52,8% ogółu badanych stanowiły osoby z przedziału wiekowego 50 - 59 lat. Niezależnie od stopnia niezdolności do pracy odsetek badanych w tym przedziale wiekowym był podobny. Wśród osób z ustaloną całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji wynosił 53,1%, z całkowitą niezdolnością do pracy – 51,8%, a w grupie osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy – 53,1%. Kształtowanie się średniego wieku badanych w zależności od schorzenia będącego przyczyną niezdolności do pracy oraz stopnia tej niezdolności prezentują tablice 13 - 15.

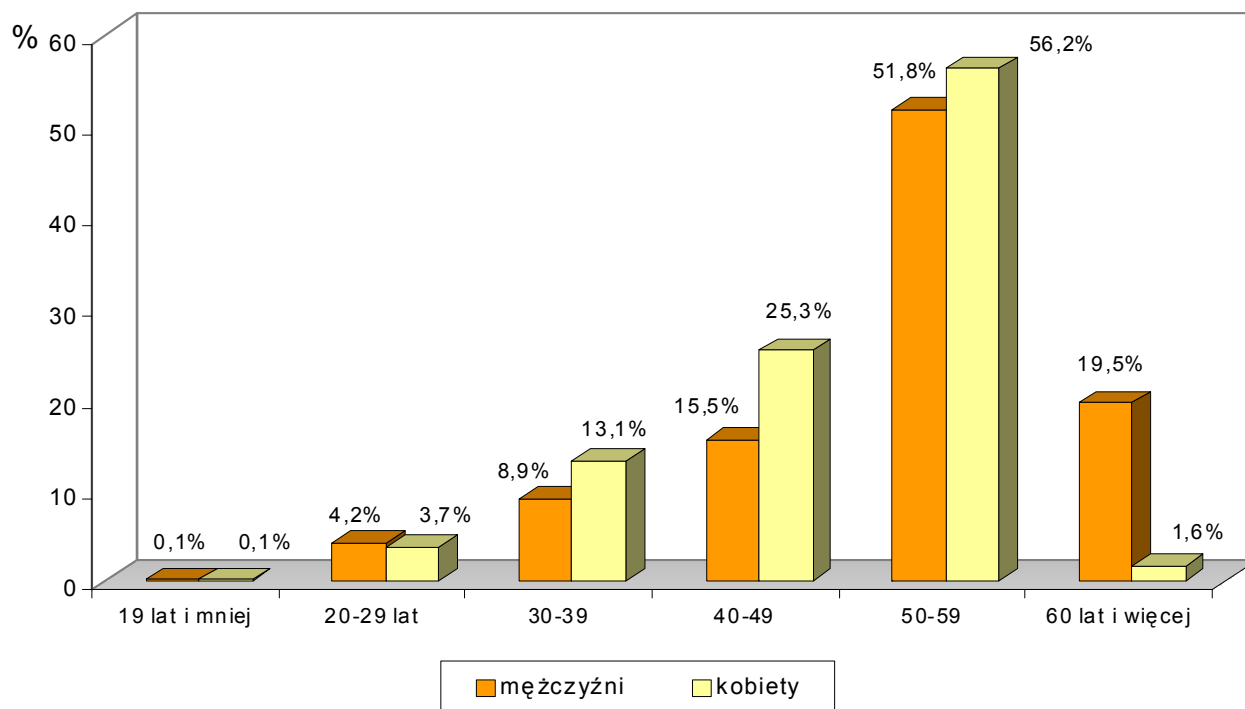
Rys. 5 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

Na skutek chorób układu krążenia, chorób układu oddechowego oraz nowotworów, niezależnie od stopnia niezdolności do pracy, osobom w wieku 50-59 lat wydano ponad 53% orzeczeń o niezdolności do pracy. W przypadku orzeczeń wydanych osobom z zaburzeniami psychicznymi, z urazami kości, stawów i tkanek miękkich czy też chorobami układu nerwowego, odsetek rencistów w tym wieku był już znacznie niższy.

Najwyższy odsetek rencistów poniżej 40 roku życia wystąpił wśród osób z urazami kości, stawów i tkanek miękkich - 30,8%, chorobami zakaźnymi i pasożytniczymi – 27,7% oraz zaburzeniami psychicznymi – 27,5% .

Rys. 6 Struktura wieku osób badanych po raz pierwszy dla celów rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy

TABL. 13 STRUKTURA ORZECZEŃ*, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY I SAMODZIELNEJ EGZYSTENCJI WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	niewustalony wiek**/	
OGÓŁEM	100,0	0,1	3,9	7,7	17,7	53,1	12,7	1,2	3,6	49,7
w tym:										
nowotwory	100,0	0,1	1,4	6,3	16,1	59,3	11,8	0,2	4,8	50,0
zaburzenia psychiczne	100,0	-	2,6	11,1	22,2	44,4	12,8	6,0	0,9	51,8
choroby układu nerwowego	100,0	0,6	8,3	12,7	21,6	44,4	11,2	-	1,2	47,6
choroby układu krążenia	100,0	-	1,2	3,3	14,5	56,3	20,1	3,4	1,2	54,2
choroby układu oddechowego	100,0	-	-	-	14,3	57,2	21,4	-	7,1	51,4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	3,3	13,3	16,7	46,7	-	20,0	-	54,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,8	26,6	20,3	20,2	22,4	7,2	0,4	2,1	39,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	-	8,8	5,8	64,8	17,7	-	2,9	52,3
choroby układu trawiennego	100,0	-	-	15,3	34,7	34,7	7,7	3,8	3,8	47,8
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	14,8	18,5	25,9	31,5	9,3	-	-	45,0
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	13,5	5,4	24,3	40,6	10,8	2,7	2,7	47,1

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 14 STRUKTURA ORZECZEŃ*/, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓŁEM	100,0	0,1	4,5	10,3	18,1	51,9	12,4	0,9	1,8	50,8
w tym:										
nowotwory	100,0	-	2,5	7,7	17,5	58,3	11,8	0,3	1,9	51,8
zaburzenia psychiczne	100,0	0,7	13,9	26,5	22,8	28,7	4,7	1,1	1,6	43,1
choroby układu nerwowego	100,0	0,1	7,8	12,5	21,7	46,5	10,5	0,3	0,6	48,3
choroby układu krążenia	100,0	-	1,1	3,9	13,9	58,3	20,3	1,5	1,0	54,3
choroby układu oddechowego	100,0	-	1,4	3,6	10,0	55,3	19,2	7,3	3,2	53,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	2,8	14,1	24,0	48,4	8,3	1,8	0,6	49,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	1,0	15,9	19,0	20,0	35,1	7,4	0,6	1,0	43,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	6,9	9,8	19,0	48,9	12,6	0,6	2,2	49,1
choroby układu trawiennego	100,0	-	3,3	14,4	24,5	45,8	6,3	0,5	5,2	45,9
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	6,0	18,3	17,9	45,5	10,6	1,7	-	48,6
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	0,3	7,7	18,1	23,3	43,5	7,1	-	-	46,8

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*
***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

TABL. 15 STRUKTURA ORZECZEŃ*/, W KTÓRYCH USTALONO CZĘŚCIOWĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓŁEM	100,0	0,1	3,7	10,6	19,4	53,1	12,3	0,6	0,2	50,8
w tym:										
nowotwory	100,0	-	3,1	10,3	23,2	53,5	9,2	0,6	0,1	51,8
zaburzenia psychiczne	100,0	0,1	5,9	16,6	22,9	47,5	6,3	0,4	0,3	43,1
choroby układu nerwowego	100,0	0,2	4,9	16,4	24,4	45,4	8,5	0,2	-	48,3
choroby układu krążenia	100,0	-	0,6	3,0	13,3	62,3	20,4	0,4	-	54,3
choroby układu oddechowego	100,0	0,1	0,7	4,7	10,8	55,2	22,2	6,3	-	53,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	2,1	9,5	19,8	56,7	11,6	0,3	-	49,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,2	9,6	17,5	24,0	41,5	6,7	0,4	0,1	43,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	3,2	8,5	16,8	57,9	13,1	0,5	-	49,1
choroby układu trawiennego	100,0	-	3,9	15,9	23,6	49,0	7,3	0,2	0,1	45,9
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,2	6,1	11,9	20,8	50,1	10,1	0,8	-	48,6
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	7,2	16,1	20,2	45,6	10,4	0,5	-	46,8

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia organizmu oraz rokowań do odzyskania zdolności do pracy lekarz orzecznik określa przewidywany czas trwania niezdolności do pracy. Po jego upływie dalsze prawo do renty uzależnione jest od wydania nowego orzeczenia przez lekarza orzecznika na wniosek osoby zainteresowanej. Gdy naruszenie sprawności organizmu nie rokuje poprawy wówczas lekarz orzecznik wydaje orzeczenie na czas nieokreślony (bezterminowe).

W 2012 r. orzeczenia bezterminowe stanowiły 5,7% ogólnej liczby orzeczeń pierwszorazowych o niezdolności do pracy, a więc były wydawane nieznacznie częściej niż w roku poprzednim. W 2011 r. odsetek takich orzeczeń wynosił 5,3%.

Przeciętny okres ważności orzeczeń wydanych w 2012 r. ustalających niezdolność do pracy wynosił 16,1 miesiący. Orzeczenia wydawane na okres do dwóch lat stanowiły 83,5% ogółu orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy. W roku 2011 odsetek tych orzeczeń wynosił 84,2%.

Strukturę orzeczeń według okresu ich ważności zaprezentowano w tablicy 16, natomiast strukturę orzeczeń wydanych na czas określony obrazuje rys. 7.

Z przedstawionych danych w tabl. 16 wynika, że w analizowanym 2012 roku przeważały orzeczenia wydane na okres od 10 do 12 miesięcy. Takie orzeczenia otrzymało 35,0% badanych, a w 33,8% przypadków przewidywano, że niezdolność potrwa od 13 do 24 miesięcy.

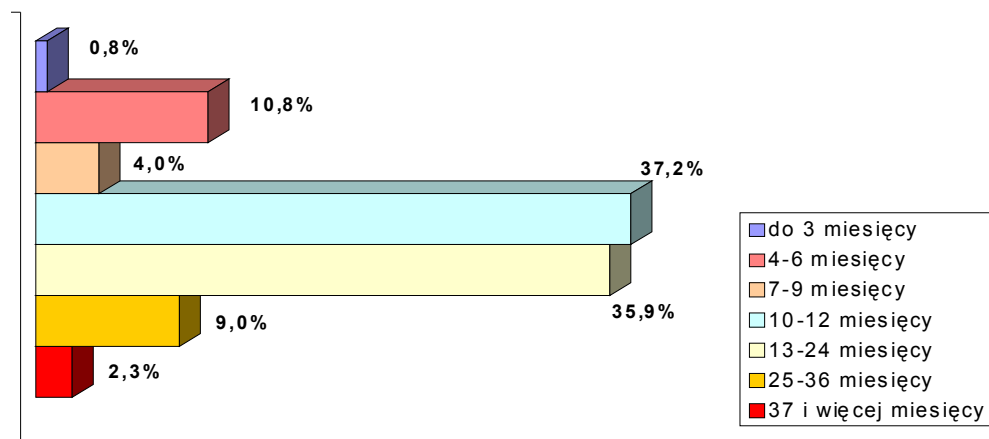
TABL. 16 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Okres ważności orzeczeń	Ogółem		Orzeczenia ustalające:					
			całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji		całkowitą niezdolność do pracy		częściową niezdolność do pracy	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	44 465	100,0	4 550	100,0	15 551	100,0	24 364	100,0
z tego wydane na okres:								
do 3 miesięcy	352	0,8	9	0,2	60	0,4	283	1,2
4 – 6 miesięcy	4 502	10,1	169	3,7	810	5,2	3 523	14,5
7 – 9 miesięcy	1 682	3,8	99	2,2	472	3,0	1 111	4,6
10 – 12 miesięcy	15 584	35,0	1 775	39,0	5 399	34,7	8 410	34,5
13 – 24 miesięcy	15 007	33,8	1 561	34,3	5 984	38,5	7 462	30,6
25 – 36 miesięcy	3 754	8,4	453	10,0	1 477	9,5	1 824	7,5
37 miesięcy i więcej	960	2,2	128	2,8	358	2,3	474	1,9
bezterminowe	2 532	5,7	341	7,5	958	6,2	1 233	5,1
nieustalony okres**/	92	0,2	15	0,3	33	0,2	44	0,1
Przeciętny okres niezdolności do pracy	16,1	x	17,1	x	17,1	x	15,2	x

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

Rys. 7 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy wydanych na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Okres ważności orzeczeń zależy istotnie od stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz od orzeczonego przez lekarza orzecznika stopnia niezdolności do pracy. Strukturę orzeczeń pierwszorazowych według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy oraz porównanie dynamiki orzeczeń wydanych w latach 2011-2012 przedstawiono w tabl. 17 i 18.

W przypadku całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji oraz wśród osób z całkowitą niezdolnością do pracy przeciętny okres ważności orzeczeń wynosił 17,1 miesiący, a dla orzeczeń z częściową niezdolnością do pracy – 15,2 miesiący.

Wśród osób z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczenia bezterminowe otrzymało 7,5% badanych, z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy stanowiły one 6,2%, a z częściową niezdolnością do pracy 5,1%. W roku poprzednim udział tych orzeczeń wynosił odpowiednio 7,3%, 6,1% i 4,4%.

TABL. 17 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W LATACH 2011-2012

Okres ważności orzeczeń a – rok poprzedni = 100	Liczba	Orzeczenia ustalające			
		całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	2011	43 277	4 393	15 437	23 447
	2012	44 465	4 550	15 551	24 364
	a	102,7	103,6	100,7	103,9
z tego wydane na okres:					
do 3 miesięcy	2011	370	8	76	286
	2012	352	9	60	283
	a	95,1	112,5	78,9	99,0
4 – 6 miesięcy	2011	4 254	150	835	3 269
	2012	4 502	169	810	3 523
	a	105,8	112,7	97,0	107,8
7 – 9 miesięcy	2011	1 564	92	461	1 011
	2012	1 682	99	472	1 111
	a	107,5	107,6	102,4	109,9
10 – 12 miesięcy	2011	15 435	1 733	5 536	8 166
	2012	15 584	1 775	5 399	8 410
	a	101,0	102,4	97,5	103,0
13 – 24 miesięcy	2011	14 815	1 582	5 797	7 436
	2012	15 007	1 561	5 984	7 462
	a	101,3	98,7	103,2	100,3
25 – 36 miesięcy	2011	3 496	381	1 394	1 721
	2012	3 754	453	1 477	1 824
	a	107,4	118,9	106,0	106,0
37 miesięcy i więcej	2011	976	122	357	497
	2012	960	128	358	474
	a	98,4	104,9	100,3	95,4
bezterminowe	2011	2 292	320	940	1 032
	2012	2 532	341	958	1 233
	a	110,5	106,6	101,9	119,5
nieustalony okres niezdolności do pracy**/	2011	75	5	41	29
	2012	92	15	33	44
	a	122,7	300,0	80,5	151,7

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

**TABL. 18 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO
OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W LATACH 2011-2012**

Okres ważności orzeczeń		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2011	100,0	10,1	35,7	54,2
	2012	100,0	10,2	35,0	54,8
z tego wydane na okres:					
do 3 miesięcy	2011	100,0	2,2	20,5	77,3
	2012	100,0	2,6	17,0	80,4
4 – 6 miesięcy	2011	100,0	3,5	19,6	76,9
	2012	100,0	3,7	18,0	78,3
7 – 9 miesięcy	2011	100,0	5,9	29,5	64,6
	2012	100,0	5,8	28,1	66,1
10 – 12 miesięcy	2011	100,0	11,2	35,9	52,9
	2012	100,0	11,4	34,6	54,0
13 – 24 miesięcy	2011	100,0	10,7	39,1	50,2
	2012	100,0	10,4	39,9	49,7
25 – 36 miesięcy	2011	100,0	10,9	39,9	49,2
	2012	100,0	12,1	39,3	48,6
37 miesięcy i więcej	2011	100,0	12,5	36,6	50,9
	2012	100,0	13,3	37,3	49,4
bezterminowe	2011	100,0	14,0	41,0	45,0
	2012	100,0	13,5	37,8	48,7
nieustalony okres niezdolności do pracy**/	2011	100,0	6,6	54,7	38,7
	2012	100,0	16,3	35,9	47,8

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną
**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Długość okresu ważności orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników uzależniona jest również od rodzaju schorzenia. Orzeczenia bezterminowe najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby układu krążenia (24,5%) i choroby nowotworowe (20,7%).

Analizując poszczególne rodzaje chorób według okresu ważności orzeczenia, najwyższy odsetek badanych, którym wydano orzeczenie bezterminowe wystąpił wśród osób dotkniętych chorobami oka i przydatków oka - 16,0% i chorobami układu oddechowego - 15,1%. Najlepsze rokowania co do odzyskania zdolności do pracy dotyczyły osób z urazami kości, stawów i tkanek miękkich oraz chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego, gdyż odpowiednio 71,5% i 59,5% orzeczeń o niezdolności do pracy w tych grupach chorobowych wydana została na okres do 12 miesięcy.

W dalszej kolejności były to osoby, u których stwierdzono choroby układu trawiennego - 59,1% oraz choroby psychiczne - 56,8% orzeczeń wydanych do 12 miesięcy (tabl. 19, 20).

TABL. 19 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I PRZYCZYN CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							bezterminowo	nieustalony okres niezdolności do pracy**/	przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej			
OGÓŁEM	100,0	0,8	10,1	3,8	35,0	33,8	8,4	2,2	5,7	0,2	16,4
w tym:											
nowotwory	100,0	0,2	3,2	2,3	34,3	42,7	9,9	1,9	5,4	0,1	19,3
zaburzenia psychiczne	100,0	0,7	11,3	2,7	42,1	31,0	6,8	1,6	3,8	-	16,1
choroby układu nerwowego	100,0	0,5	10,3	4,0	33,4	33,6	9,9	3,1	5,1	0,1	17,3
choroby układu krążenia	100,0	0,4	7,7	3,3	36,1	35,7	8,6	1,9	6,3	-	16,5
choroby układu oddechowego	100,0	0,4	6,8	2,9	25,7	35,8	11,0	2,2	15,1	0,1	16,0
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	1,6	19,6	6,1	32,2	27,1	6,8	1,9	4,6	0,1	14,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	2,4	24,9	8,5	35,7	19,7	4,5	1,5	2,7	0,1	12,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,5	7,5	2,9	36,2	35,7	8,7	2,5	6,0	-	17,4
choroby układu trawiennego	100,0	1,1	10,2	3,5	44,3	30,0	4,9	1,6	4,3	0,1	15,0
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,1	3,9	0,9	23,2	30,9	16,2	8,6	16,0	0,2	19,7
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	1,8	5,3	1,9	22,4	43,0	16,4	4,8	4,4	-	21,0

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

**TABL. 20 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZYCZYŃ
CHOROBYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							bezterminowo	nieustalony okres niezdolności do pracy**/
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:										
nowotwory	21,7	6,0	6,9	13,3	21,3	27,4	25,4	19,5	20,7	9,8
zaburzenia psychiczne	10,8	9,7	12,1	7,7	13,0	9,9	8,7	8,1	7,2	2,2
choroby układu nerwowego	7,3	5,1	7,5	7,7	7,0	7,3	8,5	10,5	6,5	2,2
choroby układu krążenia	22,3	13,1	17,0	19,3	23,0	23,6	22,6	19,3	24,5	3,3
choroby układu oddechowego	2,4	1,1	1,6	1,8	1,7	2,5	3,1	2,4	6,3	1,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	12,2	25,0	23,6	19,8	11,2	9,8	9,9	10,8	10,0	3,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	7,9	24,1	19,4	17,7	8,1	4,6	4,2	5,4	3,7	3,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2,1	1,4	1,6	1,6	2,2	2,2	2,2	2,4	2,2	-
choroby układu trawiennego	2,3	3,4	2,3	2,1	2,9	2,1	1,4	1,8	1,7	1,1
choroby oka i przydatków oka	1,8	0,3	0,7	0,4	1,2	1,7	3,5	7,2	5,1	2,2
choroby układu moczowo-płciowego	1,3	3,1	0,7	0,7	0,8	1,6	2,5	2,8	1,0	-

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

3. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2012 ROKU

Zgodnie z ustawą z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2005 r. nr 31, poz. 267 tekst jednolity) świadczenie rehabilitacyjne przysługuje ubezpieczonemu, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy. Przysługuje ono na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.

W 2012 r. orzeczenia pierwszorazowe lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało 81,3 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba wzrosła o 7,4%. W 45,6% przypadków uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano w związku z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 24,4% oraz z urazami kości, stawów i tkanek miękkich - 21,2%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z chorobami układu krążenia - 11,3%, zaburzeniami psychicznymi - 11,9%, chorobami nowotworowymi - 9,1% i chorobami układu nerwowego - 8,2%. Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań pierwszorazowych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 21 i rys. 8.

W przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były urazy kości, stawów i tkanek miękkich - 28,3% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, choroby układu kostno-stawowego - 23,4% oraz choroby układu krążenia - 15,7%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego - 25,5%, zaburzenia psychiczne - 18,1%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich - 12,5% oraz choroby nowotworowe - 13,2%.

Główną okolicznością powodującą przyznanie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy, był ogólny stan zdrowia. W związku z tą okolicznością wydano 94,3% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Na skutek wypadków przy pracy ustalono 5,6% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, a w związku z chorobami zawodowymi tylko 0,1%.

Przeciętny okres niezdolności do pracy dla osób uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,8 miesiąca. Orzeczenia o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe (52,1%) i choroby układu krążenia (12,5%).

*Orzeczenia pierwszorazowe
Świadczenie rehabilitacyjne*

Rozpatrując poszczególne rodzaje chorób według okresu ważności orzeczenia, najwyższy odsetek badanych, którym wydano orzeczenie o najdłuższym okresie wystąpił również wśród osób dotkniętych chorobami nowotworowymi - 29,6 %, oraz w drugiej kolejności chorobami oka i przydatków oka – 7,8%.

TABL. 21 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓLEM	81 352	100,0	44 734	100,0	36 553	100,0	65	100,0
w tym:								
nowotwory	7 424	9,1	2 589	5,8	4 816	13,2	19	29,2
zaburzenia psychiczne	9 717	11,9	3 091	6,9	6 623	18,1	3	4,6
choroby układu nerwowego	6 665	8,2	3 387	7,6	3 275	9,0	3	4,6
choroby układu krążenia	9 193	11,3	7 025	15,7	2 163	5,9	5	7,7
choroby układu oddechowego	1 020	1,3	570	1,3	449	1,2	1	1,5
choroby układu trawiennego	1 646	2,0	1 123	2,5	518	1,4	5	7,7
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	19 810	24,4	10 480	23,4	9 327	25,5	3	4,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	17 233	21,2	12 664	28,3	4 565	12,5	4	6,2
zaburzenia wzdzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1 001	1,2	529	1,2	470	1,3	2	3,1
choroby zakaźne i pasożytnicze	678	0,8	396	0,9	282	0,8	-	-
choroby oka i przydatków oka	552	0,7	384	0,9	168	0,5	-	-
choroby układu moczowo-płciowego	711	0,9	262	0,6	449	1,2	-	-

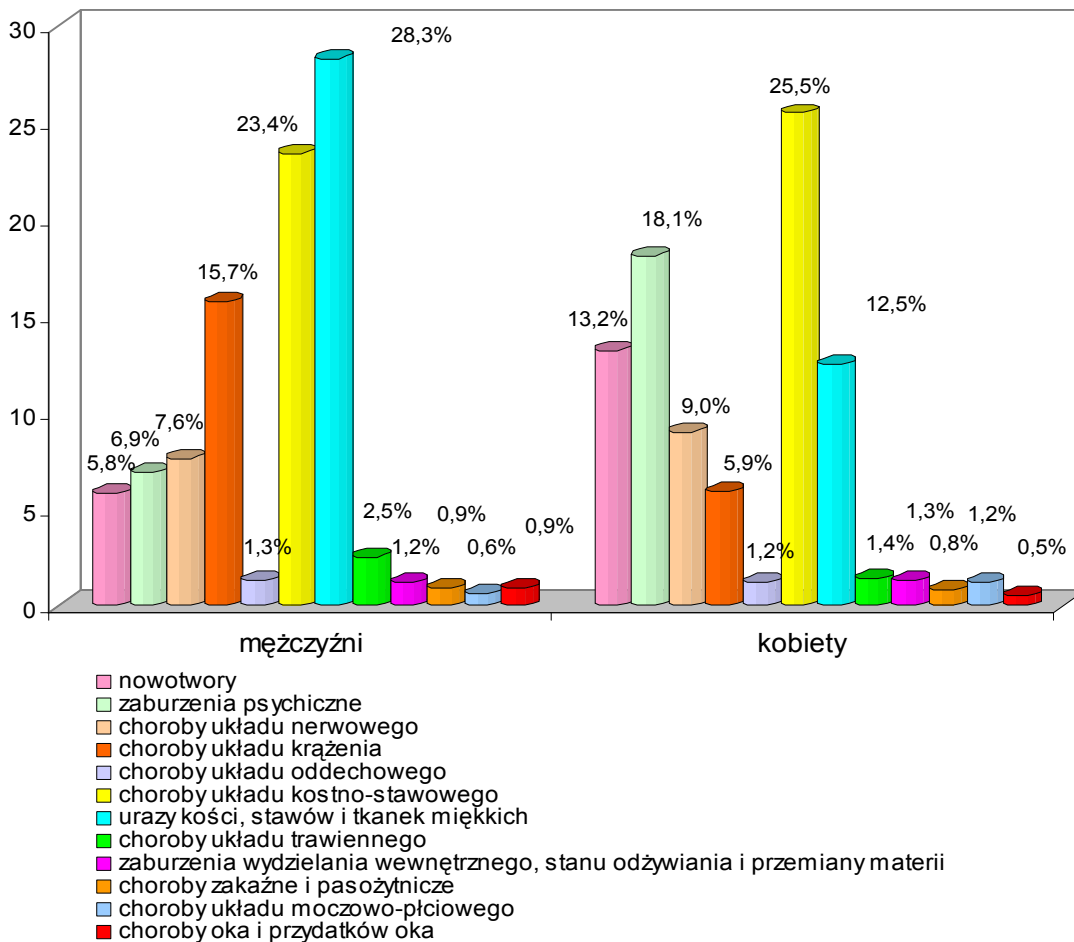
*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 22 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2011-2012
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Liczba	Mężczyźni	Kobiety	Nieustalona płeć*/
OGÓŁEM	2011	75 711	41 617	34 004	90
	2012	81 352	44 734	36 553	65
	a	107,5	107,5	107,5	x
w tym:					
nowotwory	2011	6 431	2 256	4 157	18
	2012	7 424	2 589	4 816	19
	a	115,4	114,8	115,9	x
zaburzenia psychiczne	2011	8 148	2 616	5 526	6
	2012	9 717	3 091	6 623	3
	a	119,3	118,2	119,9	x
choroby układu nerwowego	2011	6 239	3 116	3 121	2
	2012	6 665	3 387	3 275	3
	a	106,8	108,7	104,9	x
choroby układu krążenia	2011	8 748	6 537	2 203	8
	2012	9 193	7 025	2 163	5
	a	105,1	107,5	96,2	x
choroby układu oddechowego	2011	1 072	572	499	1
	2012	1 020	570	449	1
	a	95,1	99,7	90,0	x
choroby układu trawiennego	2011	1 570	1 045	522	3
	2012	1 646	1 123	518	5
	a	104,8	107,5	99,2	x
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	2011	18 024	9 336	8 679	9
	2012	19 810	10 480	9 327	3
	a	109,9	112,3	107,5	x
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	17 123	12 406	4 705	12
	2012	17 233	12 664	4 565	4
	a	100,6	102,1	97,0	x
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2011	996	480	515	1
	2012	1 001	529	470	2
	a	100,5	110,2	91,3	x
choroby zakaźne i pasożytnicze	2011	730	431	297	2
	2012	678	396	282	-
	a	92,9	91,9	94,9	x
choroby oka i przydatków oka	2011	478	359	118	1
	2012	552	384	168	-
	a	115,5	107,0	142,4	x
choroby układu moczowo- płciowego	2011	634	220	413	1
	2012	711	262	449	-
	a	112,1	119,1	108,7	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci

Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 45,5 lat (w przypadku mężczyzn – 45,5 lat, w przypadku kobiet – 44,4 lat) i w porównaniu do roku poprzedniego nie uległ zmianie. Osoby w wieku 40 – 59 lat stanowiły blisko 2/3 ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego (tabl. 23).

Najmłodszy badani, przeciętnie w wieku 41,8 lat, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich, najstarsi natomiast (przeciętnie w wieku 51,6 lat) to ubezpieczeni, u których wystąpiły choroby układu krążenia (tabl. 23).

TABL. 23 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							Nieus- talony wiek*/	Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,2	9,9	19,8	25,5	40,2	4,4	0,0	0,0	45,5
w tym:										
nowotwory	100,0	0,1	5,4	15,3	27,5	47,0	4,5	0,1	0,1	47,5
zaburzenia psychiczne	100,0	0,1	9,3	24,3	28,7	35,3	2,3	0,0	-	44,2
choroby układu nerwowego	100,0	0,1	6,7	21,5	28,1	40,2	3,4	0,0	0,0	45,7
choroby układu krążenia	100,0	0,0	2,0	7,0	21,4	58,9	10,6	0,1	0,0	51,6
choroby układu oddechowego	100,0	0,2	4,6	12,7	26,4	49,8	6,1	0,1	0,1	48,9
choroby układu trawienia	100,0	0,2	9,5	22,1	26,9	36,7	4,4	-	0,2	45,1
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	100,0	0,1	6,9	18,2	26,3	44,1	4,4	0,0	0,0	46,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,7	18,1	24,4	24,2	29,3	3,1	0,2	0,0	41,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,1	4,9	15,1	28,0	46,9	4,9	-	0,1	47,7
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	-	11,4	19,0	29,8	36,1	3,7	-	-	44,7
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,3	8,7	18,3	22,3	43,5	6,9	-	-	46,9
choroby układu moczowo- płciowego	100,0	-	11,3	21,0	29,4	33,9	4,4	-	-	44,5

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

TABL. 24 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	29,8	61,3	3,7	5,2	4,8
w tym:						
nowotwory	100,0	9,2	52,2	9,0	29,6	7,5
zaburzenia psychiczne	100,0	32,4	63,4	2,4	1,8	4,5
choroby układu nerwowego	100,0	31,2	63,5	2,9	2,4	4,6
choroby układu krążenia	100,0	21,8	67,5	5,0	5,7	5,3
choroby układu oddechowego	100,0	29,7	64,5	3,3	2,5	4,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	33,2	62,7	2,7	1,4	4,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	32,6	62,8	2,7	1,9	4,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	31,7	62,0	3,5	2,8	4,7
choroby układu trawiennego	100,0	37,2	52,6	5,3	4,9	4,7
choroby oka i przydatków oka	100,0	25,2	63,2	3,8	7,8	5,4
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	47,1	43,3	2,8	6,8	4,4

TABL. 25 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	4,8
w tym:						
nowotwory	9,1	2,8	7,8	22,1	52,1	7,5
zaburzenia psychiczne	11,9	13,0	12,4	7,7	4,2	4,5
choroby układu nerwowego	8,2	8,6	8,5	6,4	3,7	4,6
choroby układu krążenia	11,3	8,3	12,4	15,0	12,5	5,3
choroby układu oddechowego	1,3	1,3	1,3	1,1	0,6	4,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	24,4	27,1	24,9	17,8	6,7	4,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	21,2	23,2	21,7	15,3	7,5	4,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,2	1,3	1,2	1,2	0,7	4,7
choroby układu trawiennego	2,0	2,5	1,7	2,9	1,9	4,7
choroby oka i przydatków oka	0,7	0,6	0,7	0,7	1,0	5,4
choroby układu moczowo-płciowego	0,9	1,4	0,6	0,7	1,1	4,4

Największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w 2012 r. wydano: w województwie śląskim – 12,8% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,1%, wielkopolskim - 11,7% oraz łódzkim - 9,8%, najmniejszą w województwie opolskim - 1,6% i podlaskim – 1,7% (tabl. 26). Jednak w przeliczeniu na 100 tys. ubezpieczonych, najwięcej tych orzeczeń wydano w województwie łódzkim – 484 oraz wielkopolskim – 441. Najmniej także w woj. podlaskim – 225 i woj. opolskim – 230.

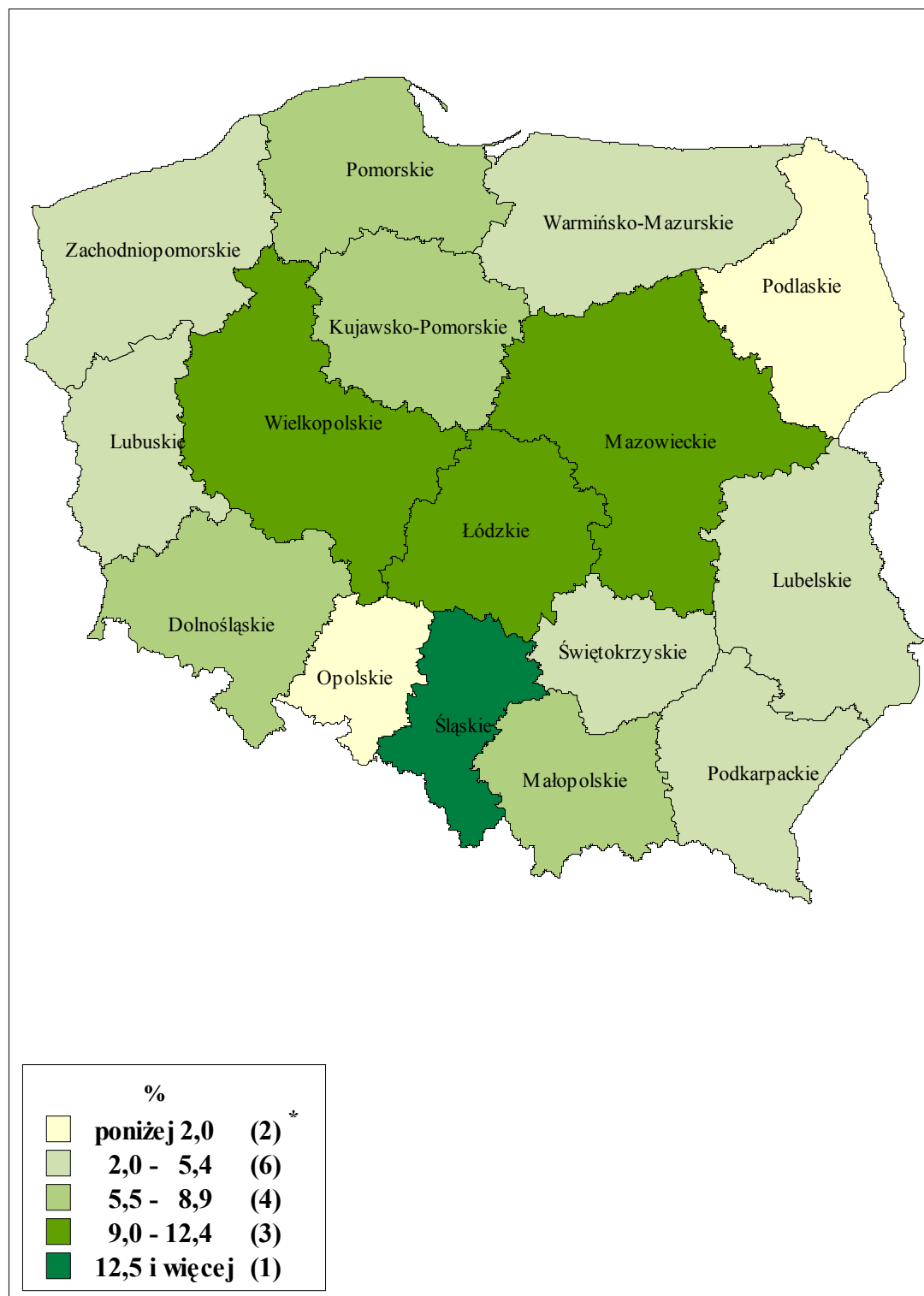
TABL. 26 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH UPRAWNIAJĄCYCH DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,3
Kujawsko-pomorskie	5,7
Lubelskie	4,6
Lubuskie	2,4
Łódzkie	9,8
Małopolskie	7,1
Mazowieckie	12,1
Opolskie	1,6
Podkarpackie	5,0
Podlaskie	1,7
Pomorskie	7,2
Śląskie	12,8
Świętokrzyskie	3,3
Warmińsko-mazurskie	3,4
Wielkopolskie	11,7
Zachodniopomorskie	4,3

Podobnie, jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych, lekarze orzecznicy wydając orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w wielu przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS. Prewencja rentowa realizowana przez program rehabilitacji leczniczej jest jednym z zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i ma na celu przywrócenie zdolności do pracy ubezpieczonym zagrożonym częściową bądź całkowitą niezdolnością do pracy.

Rehabilitacji leczniczej podlegają schorzenia: narządu ruchu, układu krążenia, układu oddechowego, choroby psychosomatyczne oraz schorzenia objęte programami pilotażowymi m.in. nowotwory gruczołu piersiowego, choroby narządu ruchu we wczesnych stanach pourazowych.

Rys. 9 Struktura orzeczeń pierwszorzazowych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według województw

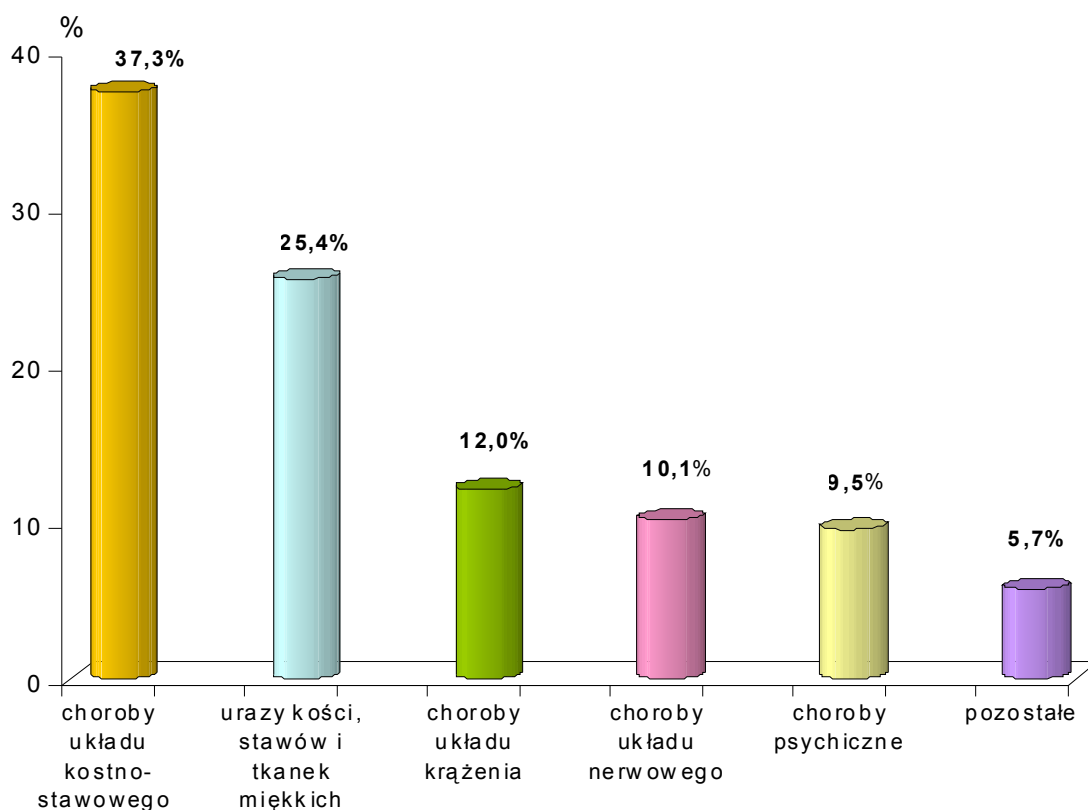
* liczba województw

W 2012 r. na 81,3 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 21,2 tys., tj. 26,1% orzeczeń z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

W roku poprzednim orzeczenia te stanowiły blisko 30%.

W tej grupie osób, w 62,7% przypadków, konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 10.

Rys. 10 Struktura orzeczeń pierwszorzazowych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według grup chorobowych

4. ORZECZENIA PONOWNE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2012 ROKU

Badania ponowne rencistów umożliwiają ustalenie zmian stanu zdrowia badanych po upływie czasu określonego w orzeczeniu poprzednim. Ich wynikiem jest: utrzymanie, zmiana poprzednio orzeczonego stopnia niezdolności do pracy lub stwierdzenie braku niezdolności do pracy.

Przeprowadzane są przez lekarzy orzeczników ZUS na wniosek zainteresowanego, występującego o ponowne stwierdzenie niezdolności do pracy, po przedstawieniu przez niego dokumentacji medycznej. Z reguły badaniom ponownym poddawane są osoby mające orzeczenie o niezdolności do pracy wydane na czas określony. Nie wyklucza się też badania osób z bezterminowym orzeczeniem o niezdolności do pracy.

W 2012 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali na podstawie badań ponownych 399,7 tys. orzeczeń. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba wzrosła o 11,1 tys., tj. o 2,9%. W wyniku tych badań 25,8 tys. osób tj. 6,5% ogółu badanych zostało uznanych za całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji, 64,7 tys. (16,2%) za całkowicie niezdolne do pracy, 176,4 tys. (44,1%) za częściowo niezdolne do pracy, 67,3 tys. (16,8%) otrzymało uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, a 0,2 tys. osób (0,1%) orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego. U pozostałych 65,3 tys. (16,3%) stwierdzono brak niezdolności do pracy, brak całkowitej niezdolności do pracy, brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, bądź brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego lub nie została ustalona ocena orzeczenia.

W porównaniu do roku poprzedniego liczba orzeczeń ponownych (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego brak lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz bez nieustalonej oceny orzeczenia) zmalała tylko o 0,5% i wynosiła 315,4 tys.

W przypadku 267,0 tys. osób, stanowiących 84,7% badanych ponownie, wydano orzeczenia ustalające niezdolność do pracy. Brak całkowitej niezdolności do pracy lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono dla 20,0 tys. osób (6,3%), a w przypadku 28,3 tys. osób, tj. 9,0% uznano, że są zdolne do pracy (tabl. 27).

Należy jednak zaznaczyć, że orzeczenia o braku całkowitej niezdolności do pracy lub o braku całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, w przypadku orzeczeń ponownych rentowych, oznaczają z reguły utrzymanie dotychczasowego stopnia niezdolności do pracy i nie wykluczają badanych z populacji osób otrzymujących renty.

**/ bez orzeczeń ponownych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

TABL. 27 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W LATACH 2011-2012

Orzeczenia		Liczba	W odsetkach
a – rok poprzedni = 100			
OGÓŁEM	2011	388 638	100,0
	2012	399 743	100,0
	a	102,9	x
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2011	24 590	6,3
	2012	25 845	6,5
	a	105,1	x
całkowitą niezdolność do pracy	2011	63 967	16,5
	2012	64 716	16,2
	a	101,2	x
częściową niezdolność do pracy	2011	180 038	46,3
	2012	176 415	44,1
	a	98,0	x
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2011	56 574	14,6
	2012	67 305	16,8
	a	119,0	x
celowość przekwalifikowania zawodowego	2011	211	0,1
	2012	209	0,1
	a	99,1	x
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2011	8 309	2,1
	2012	8 392	2,1
	a	101,0	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2011	11 662	3,0
	2012	11 646	2,9
	a	99,9	x
brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2011	12 718	3,3
	2012	14 820	3,7
	a	116,5	x
brak niezdolności do pracy	2011	28 536	7,3
	2012	28 343	7,1
	a	99,3	x
nieustalona ocena**/	2011	2 033	0,5
	2012	2 052	0,5
	a	100,9	x

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Wśród badanych ponownie w celach rentowych (bez orzeczeń w związku ze świadczeniem rehabilitacyjnym) przeważali mężczyźni stanowiąc 64,8% ogółu. Większy udział mężczyzn niż kobiet dotyczy wszystkich grup wiekowych, a najwyższy ich odsetek odnotowujemy wśród osób w wieku 60 - 64 lat - 96,8% , w wieku 65 lat i więcej - 67,6% oraz w wieku 20-29 lat – 68,8%.

Średni wiek osób badanych ponownie w 2012 r. wynosił 52,3 lata (mężczyźni - 53,4 lata, kobiety - 50,6 lat).

TABL. 28 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG PŁCI I WIEKU OSÓB BADANYCH

Wiek	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	
OGÓŁEM	2011	317 102	100,0	203 349	100,0	112 932	100,0	821
	2012	315 357	100,0	204 286	100,0	110 507	100,0	564
	a	99,4	x	100,5	x	97,9	x	68,7
19 lat i mniej	2011	31	0,0	17	0,0	9	0,0	5
	2012	35	0,0	23	0,0	12	0,0	-
	a	112,9	x	135,3	x	133,3	x	x
20 – 29	2011	4 041	1,2	2 862	1,4	1 176	1,0	3
	2012	3 875	1,2	2 665	1,3	1 208	1,1	2
	a	95,9	x	93,1	x	102,7	x	66,7
30 – 39	2011	23 141	7,3	13 766	6,8	9 358	8,3	17
	2012	22 974	7,3	13 897	6,8	9 070	8,2	7
	a	99,3	x	101,0	x	96,9	x	41,2
40 – 49	2011	60 925	19,2	33 193	16,3	27 697	24,5	35
	2012	57 372	18,2	31 226	15,3	26 130	23,7	16
	a	94,2	x	94,1	x	94,3	x	45,7
50 – 59	2011	189 851	59,9	117 209	57,6	72 532	64,2	110
	2012	185 144	58,7	113 167	55,4	71 917	65,1	60
	a	97,5	x	96,6	x	99,2	x	54,5
60 – 64	2011	36 065	11,4	34 688	17,1	1 348	1,2	29
	2012	42 947	13,6	41 585	20,4	1 353	1,2	9
	a	119,1	x	119,9	x	100,4	x	31,0
65 lat i więcej	2011	2 427	0,8	1 612	0,8	812	0,7	3
	2012	2 546	0,8	1 723	0,8	817	0,7	6
	a	104,9	x	106,9	x	100,6	x	200,0
nieustalony wiek**/	2011	621	0,2	2	0,0	-	-	619
	2012	464	0,2	-	-	-	-	464
	a	74,7	x	x	x	x	x	74,7
Średni wiek		52,0 52,3		53,0 53,4		49,9 50,6		x x

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia, bądź ich brak do świadczenia rehabilitacyjnego, celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Spośród 267,0 tys. orzeczeń z ustalonym stopniem niezdolności do pracy, lekarze orzecznicy ZUS ustalili jednocześnie dla 9,5 tys., tj. 3,5% osób potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej. W 93,9% przypadków rehabilitacja ta dotyczyła osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy (tabl. 29).

TABL. 29 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	266 976	100,0	175 724	100,0	90 718	100,0	534	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	9 452	100,0	5 962	100,0	3 487	100,0	3	100,0
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	25 845	9,7	17 305	9,9	8 219	9,1	321	60,1
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	4	0,0	4	0,1	-	-	-	-
całkowitą niezdolność do pracy	64 716	24,2	43 305	24,6	21 278	23,4	133	24,9
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	572	6,1	396	6,6	175	5,0	1	33,3
częściową niezdolność do pracy	176 415	66,1	115 114	65,5	61 221	67,5	80	15,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	8 876	93,9	5 562	93,3	3 312	95,0	2	66,7

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Niezdolność do pracy osób badanych ponownie w 2012 r. najczęściej powodowały choroby układu krążenia - w 21,8% ogółu badanych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy, zaburzenia psychiczne - 21,0% oraz choroby układu kostno-stawowego - 14,2%.

W zależności od stopnia niezdolności do pracy rozkład poszczególnych grup chorobowych był odmienny.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzekano głównie na skutek chorób nowotworowych – 20,9% przypadków, chorób układu krążenia - 18,1% oraz zaburzeń psychicznych 13,9%. Natomiast całkowitą niezdolność do pracy - na skutek zaburzeń psychicznych - 27,9%, chorób układu krążenia - 21,0% i nowotworów - 13,6%, a częściową niezdolność do pracy - na skutek chorób układu krążenia - 22,6%, zaburzeń psychicznych - 19,5% i chorób układu kostno-stawowego - 18,0% (tabl. 30, 31).

TABL. 30 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH WYDANE W LATACH 2011-2012

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100	Liczba	Stopień niezdolności do pracy:			
		całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	2011 2012 a	268 595 266 976 99,4	24 590 25 845 105,1	63 967 64 716 101,2	180 038 176 415 98,0
w tym:					
nowotwory	2011 2012 a	19 555 20 508 104,9	5 203 5 399 103,8	8 449 8 823 104,4	5 903 6 286 106,5
zaburzenia psychiczne	2011 2012 a	56 270 56 057 99,6	3 542 3 588 101,3	17 621 18 075 102,6	35 107 34 394 98,0
choroby układu nerwowego	2011 2012 a	23 024 23 036 100,1	3 069 3 267 106,5	4 032 4 151 103,0	15 923 15 618 98,1
choroby układu krążenia	2011 2012 a	59 447 58 231 98,0	4 304 4 672 108,6	13 648 13 603 99,7	41 495 39 956 96,3
choroby układu oddechowego	2011 2012 a	10 643 10 021 94,2	322 328 101,9	1 609 1 582 98,3	8 712 8 111 93,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2011 2012 a	37 837 37 856 100,1	1 057 1 009 95,5	5 107 5 081 99,5	31 673 31 766 100,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011 2012 a	17 457 17 777 101,8	1 088 1 172 107,7	3 370 3 331 98,8	12 999 13 274 102,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2011 2012 a	9 175 8 774 95,6	436 500 114,7	1 342 1 314 97,9	7 397 6 960 94,1
choroby układu trawiennego	2011 2012 a	4 016 4 059 101,1	148 177 119,6	1 130 1 182 104,6	2 738 2 700 98,6
choroby oka i przydatków oka	2011 2012 a	5 355 5 552 103,7	855 895 104,7	1 372 1 459 106,3	3 128 3 198 102,2
choroby układu moczowo-płciowego	2011 2012 a	2 971 3 269 110,0	511 595 116,4	1 259 1 470 116,8	1 201 1 204 100,2

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**TABL. 31 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH
GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Stopień niezdolności do pracy:			Średni wiek w latach
		całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy	
OGÓLEM	100,0	100,0	100,0	100,0	52,4
w tym:					
nowotwory	7,7	20,9	13,6	3,6	52,7
zaburzenia psychiczne	21,0	13,9	27,9	19,5	50,1
choroby układu nerwowego	8,6	12,6	6,4	8,9	50,7
choroby układu krążenia	21,8	18,1	21,0	22,6	55,6
choroby układu oddechowego	3,8	1,3	2,4	4,6	55,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	14,2	3,9	7,9	18,0	53,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	6,7	4,5	5,1	7,5	49,2
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	3,3	1,9	2,0	3,9	52,4
choroby układu trawiennego	1,5	0,7	1,8	1,5	50,6
choroby oka i przydatków oka	2,1	3,5	2,3	1,8	51,4
choroby układu moczowo- płciowego	1,2	2,3	2,3	0,7	49,7

**/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

W wyniku analizy okresu ważności wydanych orzeczeń ponownych ustalono, że 32,0% badanych rencistów otrzymało orzeczenie, w którym przewidywany okres trwania niezdolności do pracy wynosił od 13 do 24 miesięcy, 25,7% - do 12 miesięcy, 21,2% - od 25 do 36 miesięcy, a 21,1% - 37 miesięcy i więcej bądź bezterminowo (tabl. 32). W porównaniu z rokiem poprzednim struktura orzeczeń według ich okresu ważności nie uległa znaczącym zmianom.

W zależności od orzeczonego stopnia niezdolności do pracy odsetek orzeczeń bezterminowych wynosił (tabl. 33):

- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji - 10,5%,

- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy - 6,2%,
- w przypadku częściowej niezdolności do pracy - 5,2%.

Na długość okresu ważności orzeczenia istotny wpływ ma rodzaj choroby powodującej niezdolność do pracy. Rozpatrując poszczególne choroby według okresu ważności orzeczeń obserwujemy, że największy odsetek orzeczeń bezterminowych występuje wśród osób z chorobami oka i przydatków oka – 11,3%, z chorobami układu oddechowego - 8,8% i urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 6,6%. Osoby, którym orzeczono niezdolność do pracy na okres do 10 miesięcy - to głównie renciści, u których wystąpiły choroby układu kostno-stawowego.

TABL. 32 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA TEJ NIEZDOLNOŚCI ORAZ JEJ PRZYCZYŃ CHOROBYWYCH

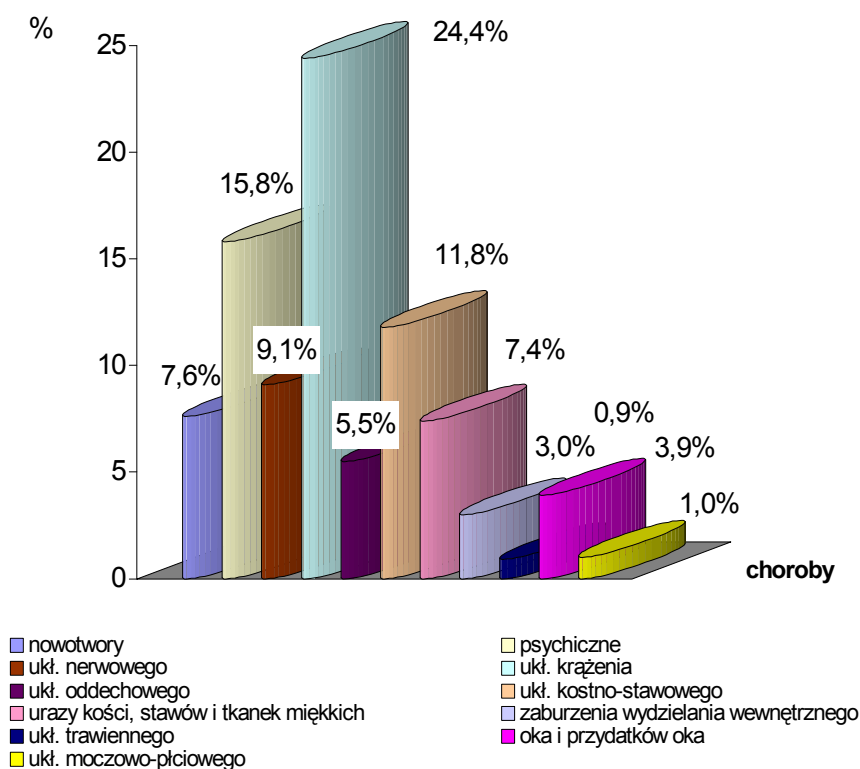
Grupy chorobowe	Liczba	Orzeczenie wydane na czas określony							bezterminowo	nieustalony okres**/
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej		
OGÓŁEM	266 976	1 173	14 687	5 549	47 112	85 356	56 582	40 292	15 995	230
w tym:										
nowotwory	20 508	84	932	547	5 897	7 238	2 999	1 583	1 216	12
zaburzenia psychiczne	56 057	149	1 969	602	8 855	19 413	13 397	9 134	2 526	12
choroby układu nerwowego	23 036	69	1 036	491	3 738	7 119	5 362	3 757	1 457	7
choroby układu krążenia	58 231	233	2 950	1 047	9 621	18 732	12 083	9 661	3 897	7
choroby układu oddechowego	10 021	39	544	130	1 275	3 354	2 260	1 535	881	3
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	37 856	287	3 811	1 333	7 222	11 158	6 925	5 216	1 895	9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	17 777	172	1 906	670	3 505	4 930	3 415	1 990	1 181	8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	8 774	26	278	129	1 428	2 961	2 069	1 404	475	4
choroby układu trawiennego	4 059	26	241	132	1 074	1 358	683	404	140	1
choroby oka i przydatków oka	5 552	9	86	40	549	1 403	1 472	1 364	628	1
choroby układu moczowo-płciowego	3 269	13	104	40	434	1 063	852	603	160	-

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Przeciętny okres ważności orzeczeń ponownych wydanych w 2012 r. wynosił 24,3 m-ca. Najdłuższy okres orzekano w związku z chorobami oka i przydatków oka – 28,7 m-cy oraz w związku z chorobami układu moczowo-płciowego 27,1 m-ca. Najkrótszy natomiast w związku z chorobami nowotworowymi – 19,9 m-ca.

Rys. 11 Struktura orzeczeń ponownych*/ z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych bezterminowo według wybranych grup chorobowych

**/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

TABL. 33 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W LATACH 2011 – 2012

Okres ważności orzeczeń a – rok poprzedni = 100	Liczba	Orzeczenia ustalające:			
		całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	2011	268 595	24 590	63 967	180 038
	2012	266 976	25 845	64 716	176 415
	a	99,4	105,1	101,2	98,0
z tego wydane na okres:					
do 12 miesięcy	2011	69 776	6 406	14 670	48 700
	2012	68 521	6 577	14 128	47 816
	a	98,2	102,7	96,3	98,2
13 – 24 miesięcy	2011	87 256	7 471	20 637	59 148
	2012	85 356	7 621	20 716	57 019
	a	97,8	102,0	100,4	96,4
25 – 36 miesięcy	2011	56 001	5 253	14 325	36 423
	2012	56 582	5 306	14 942	36 334
	a	101,0	101,0	104,3	99,8
37 miesięcy i więcej	2011	41 064	3 101	10 731	27 232
	2012	40 292	3 561	10 831	25 900
	a	98,1	114,8	100,9	95,1
bezterminowe	2011	14 287	2 332	3 534	8 421
	2012	15 995	2 725	4 032	9 238
	a	112,0	116,9	114,1	109,7
nieustalony okres*/	2011	211	27	70	114
	2012	230	55	67	108
	a	109,0	203,7	95,7	94,7

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 34 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO OKRESU
JEJ TRWANIA W LATACH 2011-2012**

Okres ważności orzeczeń		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2011	100,0	9,2	23,8	67,0
	2012	100,0	9,7	24,2	66,1
z tego wydane na okres:					
do 12 miesięcy	2011	100,0	9,2	21,0	69,8
	2012	100,0	9,6	20,6	69,8
13 – 24 miesięcy	2011	100,0	8,5	23,7	67,8
	2012	100,0	8,9	24,3	66,8
25 – 36 miesięcy	2011	100,0	9,4	25,6	65,0
	2012	100,0	9,4	26,4	64,2
37 miesięcy i więcej	2011	100,0	7,6	26,1	66,3
	2012	100,0	8,8	26,9	64,3
bezterminowe	2011	100,0	16,3	24,7	59,0
	2012	100,0	17,0	25,2	57,8
nieustalony okres**/	2011	100,0	12,8	33,2	54,0
	2012	100,0	23,9	29,1	47,0

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

5. ORZECZENIA PONOWNE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2012 ROKU

W 2012 r. orzeczenia ponowne lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 67,3 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba wzrosła o 19,0%. Ponowne ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego z reguły jest przedłużeniem orzeczenia pierwszorazowego tego świadczenia, dlatego też udział głównych grup chorobowych z tytułu których przyznano świadczenie rzadko ulega zmianie.

Wzrost liczby orzeczeń ponownych ustalających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, w porównaniu do roku poprzedniego, wystąpił z tytułu wszystkich analizowanych grup chorobowych.

Największy udział uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano ponownie w związku z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 28,3% oraz z urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 20,9%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z zaburzeniami psychicznymi – 13,3%, z chorobami układu krążenia – 10,1% i z chorobami układu nerwowego - 9,7%. W przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 28,1% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, choroby układu kostno-stawowego – 26,8% oraz choroby układu krążenia – 13,6%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego – 30,2%, zaburzenia psychiczne – 20,1%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 12,6% oraz choroby układu nerwowego – 11,0%.

Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań ponownych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 35 i rys. 12.

Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 46,4 lat (mężczyźni – 46,5 lat, kobiety – 45,6 lat). Z uwagi na to, że jest to często kontynuacja uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzeczonego po raz pierwszy, średni wiek tej grupy badanych jest wyższy o blisko 1 rok od średniego wieku osób z orzeczeniem pierwszorazowym uprawniającym do świadczenia rehabilitacyjnego. Osoby w wieku 40 – 59 lat stanowiły 69,2% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego (tabl. 37).

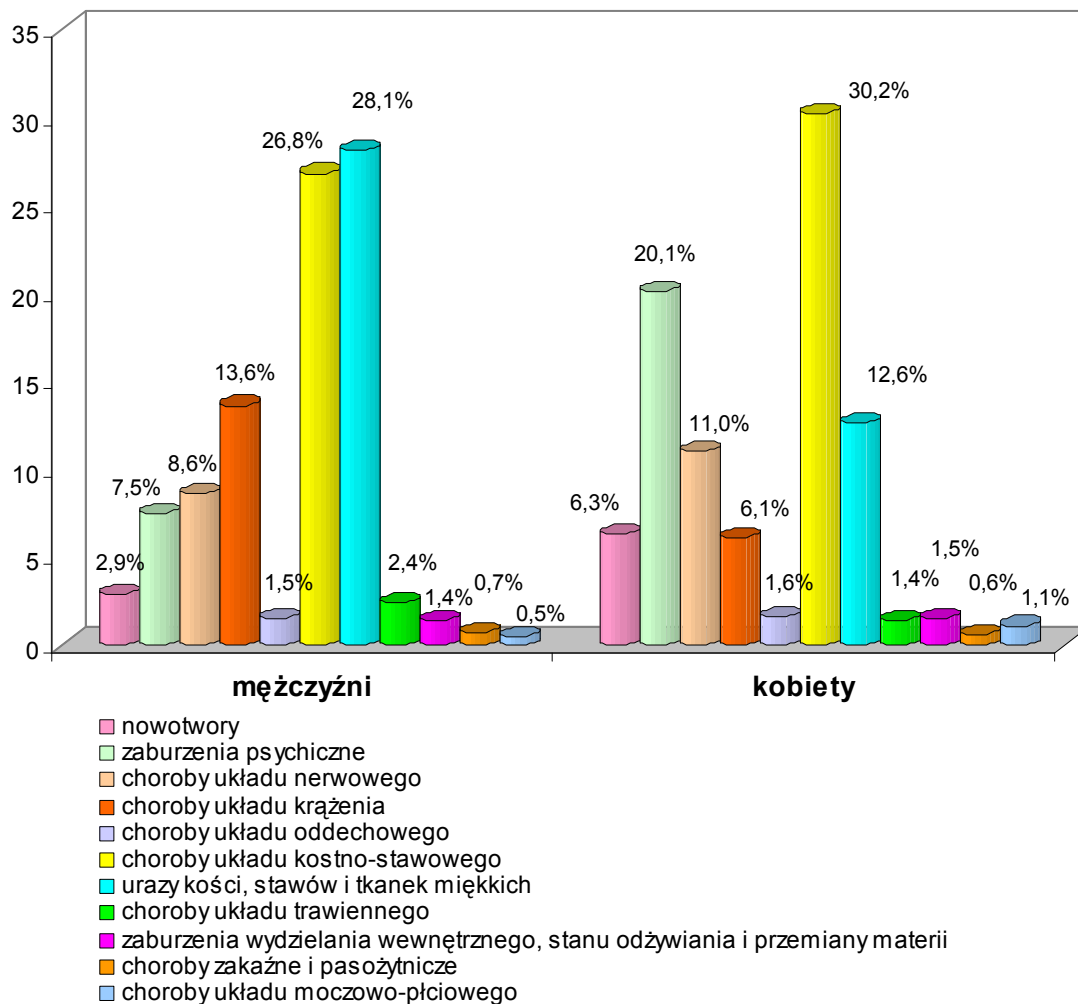
Najmłodsi badani, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Ich średni wiek wynosił 42,9 lat. Najstarsi zaś, to ubezpieczeni z chorobami układu krążenia – w średnim wieku 51,7 lat.

TABL. 35 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	67 305	100,0	36 357	100,0	30 920	100,0	28	100,0
w tym:								
nowotwory	3 005	4,5	1 048	2,9	1 950	6,3	7	25,0
zaburzenia psychiczne	8 951	13,3	2 723	7,5	6 225	20,1	3	10,7
choroby układu nerwowego	6 533	9,7	3 131	8,6	3 401	11,0	1	3,6
choroby układu krążenia	6 828	10,1	4 944	13,6	1 882	6,1	2	7,2
choroby układu oddechowego	1 051	1,6	554	1,5	497	1,6	-	-
choroby układu trawiennego	1 309	1,9	867	2,4	441	1,4	1	3,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	19 076	28,3	9 735	26,8	9 335	30,2	6	21,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	14 089	20,9	10 202	28,1	3 882	12,6	5	17,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	966	1,4	500	1,4	465	1,5	1	3,6
choroby zakaźne i pasożytnicze	435	0,6	250	0,7	185	0,6	-	-
choroby oka i przydatków oka	400	0,6	259	0,7	141	0,5	-	-
choroby układu moczowo-płciowego	505	0,8	178	0,5	327	1,1	-	-

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

Rys. 12 Struktura orzeczeń ponownych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci

Przeciętny okres ważności orzeczenia o niezdolności do pracy dla osób badanych ponownie i uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,0 miesiące i był krótszy od okresu niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych o 24 dni. Orzeczenia o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe (32,4%) i urazy kości, stawów i tkanek miękkich (12,2%) – tabl. 38.

**TABL. 36 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2011-2012
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Liczba	Mężczyźni	Kobiety	Nieustalona płeć*/
OGÓLEM	2011	56 575	30 659	25 873	43
	2012	67 305	36 357	30 920	28
	a	119,0	118,6	119,5	65,1
w tym:					
nowotwory	2011	2 337	798	1 532	7
	2012	3 005	1 048	1 950	7
	a	128,6	131,3	127,3	100,0
zaburzenia psychiczne	2011	7 024	2 079	4 943	2
	2012	8 951	2 723	6 225	3
	a	127,4	131,0	125,9	150,0
choroby układu nerwowego	2011	5 589	2 698	2 885	6
	2012	6 533	3 131	3 401	1
	a	116,9	116,0	117,9	16,7
choroby układu krążenia	2011	5 923	4 258	1 661	4
	2012	6 828	4 944	1 882	2
	a	115,3	116,1	113,3	50,0
choroby układu oddechowego	2011	823	430	391	2
	2012	1 051	554	497	-
	a	127,7	128,8	127,1	x
choroby układu trawiennego	2011	1 089	727	361	1
	2012	1 309	867	441	1
	a	120,2	119,3	122,2	100,0
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	2011	15 645	7 925	7 718	2
	2012	19 076	9 735	9 335	6
	a	121,9	122,8	121,0	300,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2011	12 747	9 107	3 635	5
	2012	14 089	10 202	3 882	5
	a	110,5	112,0	106,8	100,0
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2011	825	426	399	-
	2012	966	500	465	1
	a	117,1	117,4	116,5	x
choroby zakaźne i pasożytnicze	2011	393	219	174	-
	2012	435	250	185	-
	a	110,7	114,2	106,3	x
choroby oka i przydatków oka	2011	264	182	82	-
	2012	400	259	141	-
	a	151,5	142,3	172,0	x
choroby układu moczowo- płciowego	2011	382	130	251	1
	2012	505	178	327	-
	a	132,2	136,9	130,3	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 37 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH
ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							nieus- talony wiek*/	średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej		
OGÓLEM	100,0	0,1	7,5	18,6	26,5	42,7	4,5	0,1	0,0	46,4
w tym:										
nowotwory	100,0	0,0	4,7	16,6	28,4	45,4	4,6	0,1	0,2	47,5
zaburzenia psychiczne	100,0	-	6,1	21,4	29,3	40,6	2,5	0,1	0,0	45,7
choroby układu nerwowego	100,0	0,1	5,2	19,9	28,6	42,6	3,6	-	-	46,5
choroby układu krążenia	100,0	-	2,2	6,5	20,8	60,6	9,8	0,1	0,0	51,7
choroby układu oddechowego	100,0	0,1	3,9	12,1	25,4	51,8	6,7	-	-	49,2
choroby układu trawienia	100,0	-	8,3	24,0	29,8	33,3	4,5	-	0,1	44,9
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	100,0	-	5,0	17,3	26,7	46,4	4,6	0,0	0,0	47,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,3	15,8	23,1	25,1	32,1	3,5	0,1	0,0	42,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	3,5	14,5	30,9	45,6	5,2	0,3	-	48,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	0,2	6,9	20,4	36,3	34,1	2,1	-	-	44,8
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,2	11,2	17,5	24,5	42,1	4,5	-	-	45,7
choroby układu moczowo- płciowego	100,0	-	8,9	19,8	29,7	36,6	5,0	-	-	45,4

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

TABL. 38 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	43,7	52,5	3,4	0,4	4,0
w tym:						
nowotwory	100,0	22,4	69,7	4,7	3,2	4,8
zaburzenia psychiczne	100,0	43,8	53,0	3,0	0,2	4,0
choroby układu nerwowego	100,0	43,5	52,3	3,8	0,4	4,0
choroby układu krążenia	100,0	34,6	60,2	4,7	0,5	4,4
choroby układu oddechowego	100,0	42,4	53,5	3,8	0,3	4,0
choroby układu trawiennego	100,0	46,1	49,9	3,6	0,4	4,0
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	45,9	50,8	3,2	0,1	3,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	49,3	48,0	2,4	0,3	3,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	43,7	53,4	2,8	0,1	4,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	30,4	60,2	6,4	3,0	4,8
choroby oka i przydatków oka	100,0	34,0	60,5	4,5	1,0	4,6
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	59,2	38,4	2,0	0,4	3,5

TABL. 39 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	4,0
w tym:						
nowotwory	4,5	2,3	5,9	6,3	32,4	4,8
zaburzenia psychiczne	13,3	13,3	13,4	11,8	6,8	4,0
choroby układu nerwowego	9,7	9,7	9,7	11,1	8,4	4,0
choroby układu krążenia	10,1	8,0	11,6	14,3	12,5	4,4
choroby układu oddechowego	1,6	1,5	1,6	1,8	1,0	4,0
choroby układu trawiennego	1,9	2,1	1,6	1,8	2,0	4,0
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	28,3	29,8	27,4	27,1	9,8	3,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	20,9	23,6	19,2	15,2	12,2	3,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,4	1,4	1,5	1,2	0,3	4,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	0,6	0,4	0,7	1,2	4,4	4,8
choroby oka i przydatków oka	0,6	0,5	0,7	0,8	1,4	4,6
choroby układu moczowo-płciowego	0,8	1,0	0,5	0,4	0,7	3,5

Orzeczenia ponowne
Świadczenie rehabilitacyjne

Podobnie jak w roku poprzednim, największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w 2012 r. wydano: w województwie śląskim – 14,3% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,8% oraz łódzkim - 11,5%, najmniejszą w województwie opolskim 2,1% i lubuskim – 2,2% (tabl. 40).

TABL. 40 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH UPRAWNIAJĄCYCH DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	8,1
Kujawsko-pomorskie	6,1
Lubelskie	3,9
Lubuskie	2,2
Łódzkie	11,5
Małopolskie	6,6
Mazowieckie	12,8
Opolskie	2,1
Podkarpackie	3,5
Podlaskie	2,4
Pomorskie	6,8
Śląskie	14,3
Świętokrzyskie	2,7
Warmińsko-mazurskie	3,5
Wielkopolskie	10,1
Zachodniopomorskie	3,4

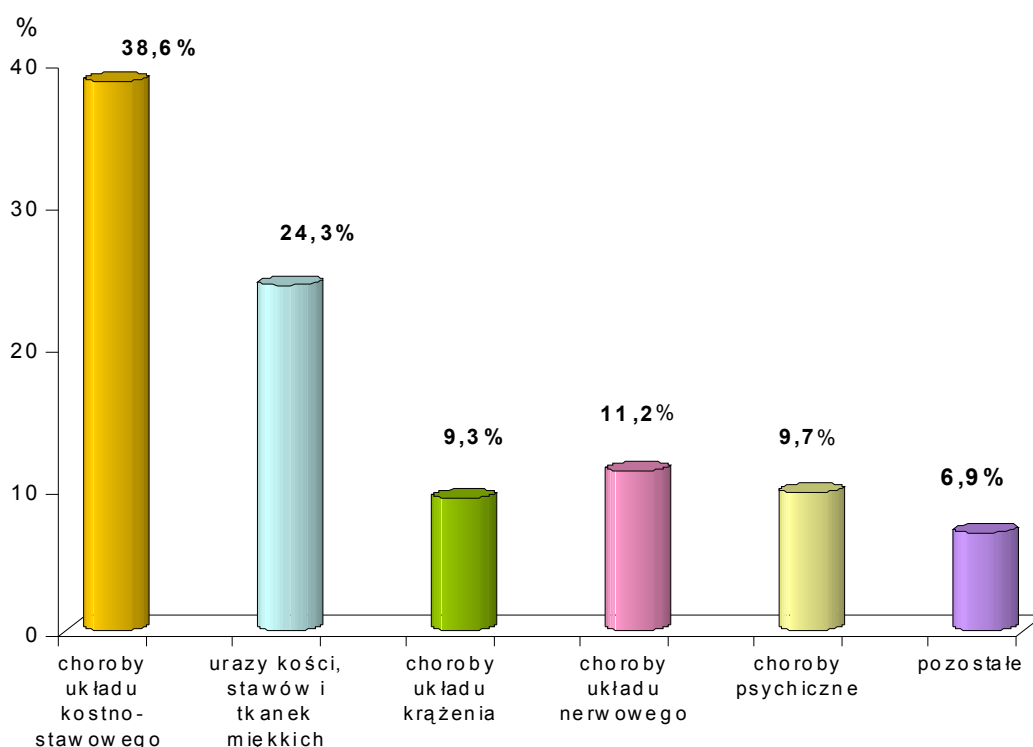
**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2*

W przeliczeniu na 100 tys. ubezpieczonych, najwięcej tych orzeczeń wydano w województwie łódzkim – 472, pomorskim – 323 oraz kujawsko-pomorskim – 313. Najmniej natomiast w woj. podkarpackim – 193 i woj. zachodniopomorskim – 208.

W 2012 r. na 67,3 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 10,2 tys., tj. 15,2% orzeczeń ponownych z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

W tej grupie osób, podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorzazowych ustalających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, w 62,9% przypadków konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 13.

Rys. 13 Struktura orzeczeń ponownych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według grup chorobowych

6. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ W 2012 R.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 2003 r. (Dz. U. nr 135, poz. 1268) nakładającą na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązek orzekania w sprawach o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, przyznawania oraz wypłacania tego świadczenia - renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej, której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy z powodu naruszenia organizmu powstałego:

- przed ukończeniem 18 roku życia,
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia,
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Renta socjalna przysługuje również gdy całkowita niezdolność do pracy spowodowana naruszeniem sprawności organizmu powstała w późniejszym okresie, jednak samo naruszenie sprawności organizmu powstało przed ukończeniem 18 roku lub w trakcie nauki przed 25 rokiem życia lub w trakcie odbywania studiów doktoranckich czy aspirantury naukowej.

Osobie całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje:

- renta socjalna stała - jeżeli niezdolność do pracy jest trwała
- renta socjalna okresowa - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa.

W 2012 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 46,8 tys. (o 9,1% więcej niż w 2011 r.) orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, co stanowiło 3,4% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Udział orzeczeń pierwszorazowych wydanych ubiegającym się o rentę socjalną wynosił 38,0%, a ponownych 62,0%.

Z ogólnej liczby 46,8 tys. poddanych badaniu - 35,2 tys. osób, tj. 75,3% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 11,5 tys., tj. 24,5% lekarze orzecznicy orzekli, brak całkowitej niezdolności do pracy (tabl. 41, rys.14).

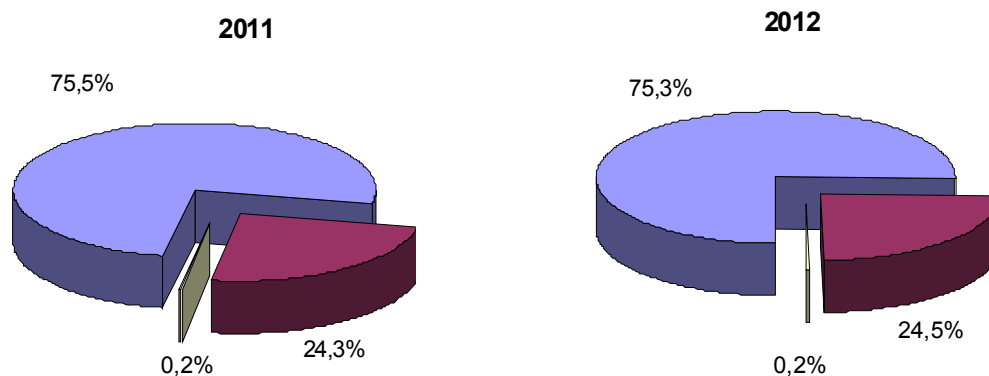
Orzeczenia negatywne częściej orzekano w stosunku do osób badanych po raz pierwszy, gdyż brak całkowitej niezdolności do pracy stwierdzono u 38,5% badanych, natomiast wśród badanych ponownie było to 15,9% przypadków.

**TABL. 41 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM
UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ LATACH 2011-2012**

Stopień niezdolności do pracy a – rok poprzedni = 100		Ogółem		Orzeczenia w sprawie renty socjalnej:			
		liczba	w odsetkach	pierwszorazowe		ponowne	
				liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	2011	42 900	100,0	17 127	100,0	25 773	100,0
	2012	46 819	100,0	17 799	100,0	29 020	100,0
	a	109,1	x	103,9	x	112,6	x
z tego ustalające:							
całkowitą niezdolność do pracy	2011	32 363	75,5	10 877	63,5	21 486	83,4
	2012	35 244	75,3	10 890	61,2	24 354	83,9
	a	108,9	x	100,1	x	113,3	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2011	10 436	24,3	6 197	36,2	4 239	16,4
	2012	11 463	24,5	6 853	38,5	4 610	15,9
	a	109,8	x	110,6	x	108,8	x
nieustalona ocena*/	2011	101	0,2	53	0,3	48	0,2
	2012	112	0,2	56	0,3	56	0,2
	a	110,9	x	105,7	x	116,7	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**Rys. 14 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych
wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną**

Orzeczenia, w których ustalono:

- całkowitą niezdolność do pracy
- brak niezdolności do pracy
- nieustalona ocena

**TABL 42 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM
UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PŁCI
I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY**

Stopień niezdolności	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płęć*/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	46 819	100,0	25 314	54,1	20 651	44,1	854	1,8
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy	35 244	100,0	19 657	55,8	14 983	42,5	604	1,7
brak całkowitej niezdolności do pracy	11 463	100,0	5 602	48,9	5 616	49,0	245	2,1
nieustalona ocena*/	112	100,0	55	49,1	52	46,4	5	4,5
Orzeczenia pierwszorazowe	17 799	100,0	9 306	52,3	7 680	43,1	813	4,6
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy	10 890	100,0	5 920	54,4	4 392	40,3	578	5,3
brak całkowitej niezdolności do pracy	6 853	100,0	3 357	49,0	3 265	47,6	231	3,4
nieustalona ocena*/	56	100,0	29	51,8	23	41,1	4	7,1
Orzeczenia ponowne	29 020	100,0	16 008	55,2	12 971	44,7	41	0,1
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy	24 354	100,0	13 737	56,4	10 591	43,5	26	0,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	4 610	100,0	2 245	48,7	2 351	51,0	14	0,3
nieustalona ocena*/	56	100,0	26	46,4	29	51,8	1	1,8

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił 22,5 lat (mężczyźni – 22,3 lat, kobiety – 23,1 lat) i w porównaniu z rokiem 2011 był wyższy średnio o 1 miesiąc.

W 2012 r. największą liczbę orzeczeń w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej wydano w województwach: mazowieckim - 11,4%, śląskim - 9,9%, wielkopolskim – 9,2% i lubelskim - 8,8%, najmniejszą natomiast w województwie opolskim – 1,8% i podlaskim – 2,6% (tabl. 43).

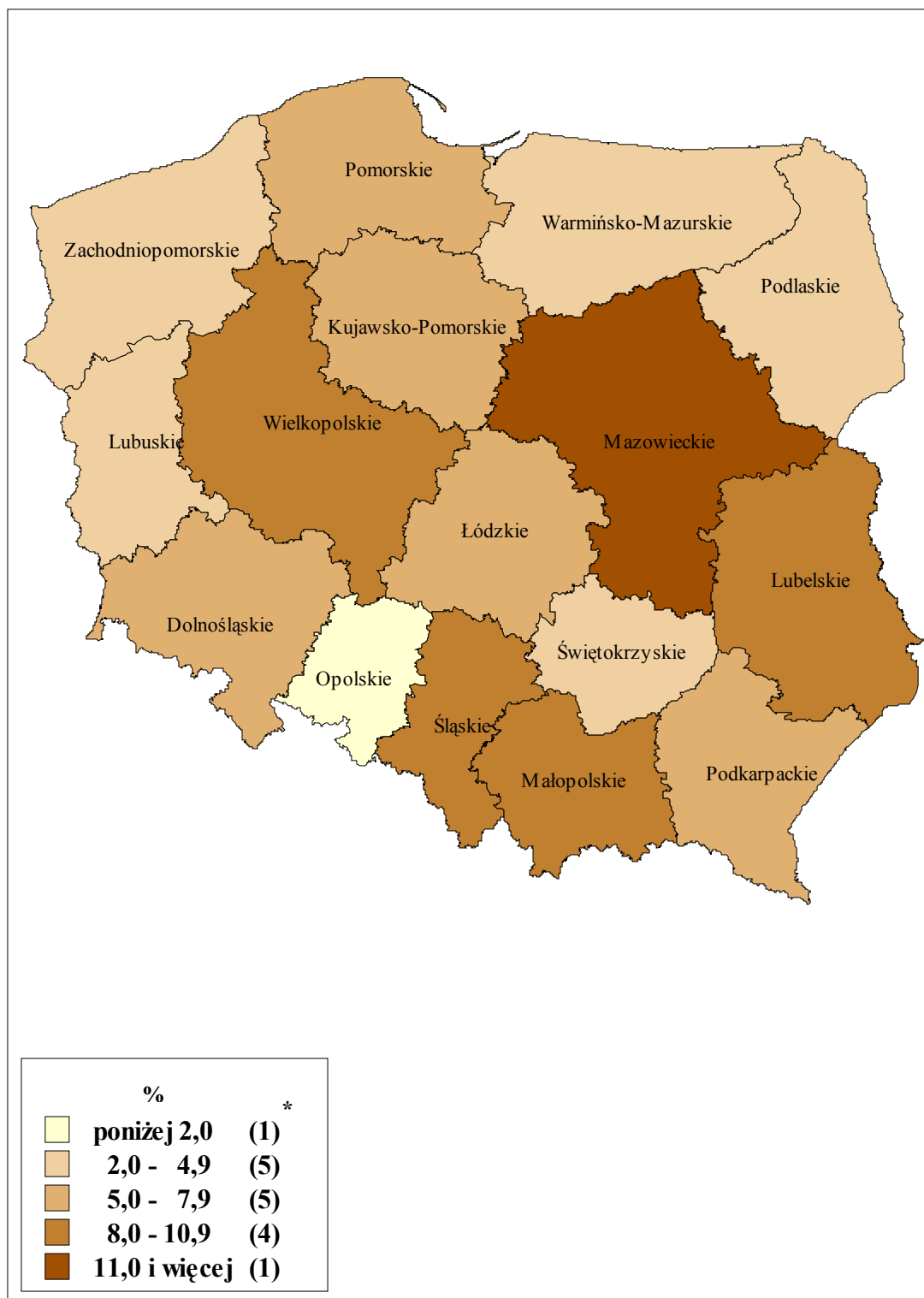
W przeliczeniu na 100 tys. ubezpieczonych, najwięcej tych orzeczeń wydano w województwie lubelskim – 275 oraz kujawsko-pomorskim – 222. Najmniej natomiast w woj. opolskim – 115 i woj. śląskim – 116.

TABL. 43 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH I PONOWNYCH USTALAJĄCYCH NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANYCH OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia w sprawach o rentę socjalną
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	6,7
Kujawsko-pomorskie	7,9
Lubelskie	8,8
Lubuskie	2,9
Łódzkie	5,3
Małopolskie	8,3
Mazowieckie	11,4
Opolskie	1,8
Podkarpackie	6,6
Podlaskie	2,6
Pomorskie	5,9
Śląskie	9,9
Świętokrzyskie	4,0
Warmińsko-mazurskie	4,1
Wielkopolskie	9,2
Zachodniopomorskie	4,6

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne - 57,1% orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz choroby układu nerwowego - 12,1%. Wśród osób ubiegających się o rentę socjalną po raz pierwszy relatywnie duży odsetek orzeczeń (7,9%) wydano na skutek wad rozwojowych wrodzonych (tabl. 44, rys. 16).

Rys. 15 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających całkowitą niezdolność do pracy wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według województw

* liczba województw

TABL. 44 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

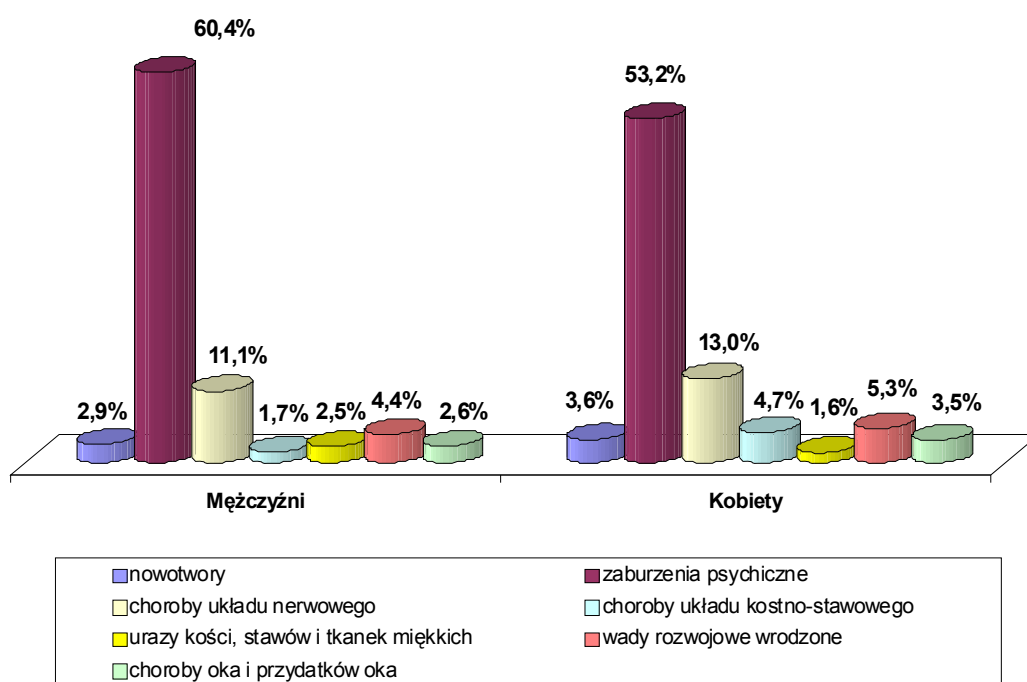
Grupy chorobowe	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	35 244	100,0	10 890	100,0	24 354	100,0
w tym:						
nowotwory	1 128	3,2	457	4,2	671	2,8
zaburzenia psychiczne	20 113	57,1	5 363	49,2	14 750	60,6
choroby układu nerwowego	4 261	12,1	1 665	15,3	2 596	10,7
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	1 049	3,0	262	2,4	787	3,2
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	745	2,1	272	2,5	473	1,9
wady rozwojowe wrodzone	1 727	4,9	864	7,9	863	3,5
choroby oka i przydatków oka	1 067	3,0	358	3,3	709	2,9
MĘŻCZYŹNI	19 657	100,0	5 920	100,0	13 737	100,0
w tym:						
nowotwory	572	2,9	229	3,9	343	2,5
zaburzenia psychiczne	11 868	60,4	3 090	52,2	8 778	63,9
choroby układu nerwowego	2 191	11,1	862	14,6	1 329	9,7
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	334	1,7	75	1,3	259	1,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	495	2,5	171	2,9	324	2,4
wady rozwojowe wrodzone	873	4,4	424	7,2	449	3,3
choroby oka i przydatków oka	519	2,6	170	2,9	349	2,5
KOBIETY	14 983	100,0	4 392	100,0	10 591	100,0
w tym:						
nowotwory	534	3,6	208	4,7	326	3,1
zaburzenia psychiczne	7 975	53,2	2 015	45,9	5 960	56,3
choroby układu nerwowego	1 954	13,0	689	15,7	1 265	11,9
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	701	4,7	175	4,0	526	5,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	235	1,6	86	2,0	149	1,4
wady rozwojowe wrodzone	799	5,3	387	8,8	412	3,9
choroby oka i przydatków oka	530	3,5	171	3,9	359	3,4

TABL. 44 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH (dok.)

Grupy chorobowe	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
NIEUSTALONA PŁEĆ*/	604	100,0	578	100,0	26	100,0
w tym:						
nowotwory	22	3,6	20	3,5	2	7,7
zaburzenia psychiczne	270	44,7	258	44,6	12	46,2
choroby układu nerwowego	116	19,2	114	19,7	2	7,7
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	14	2,3	12	2,1	2	7,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	15	2,5	15	2,6	-	-
wady rozwojowe wrodzone	55	9,1	53	9,2	2	7,7
choroby oka i przydatków oka	18	3,0	17	2,9	1	3,8

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 16 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających niezdolność do pracy wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według

wybranych grup chorobowych

Analiza okresu ważności wydanych orzeczeń w sprawie renty socjalnej pozwala zauważyć, że 29,5% badanych rencistów otrzymało orzeczenie, w którym przewidywany okres trwania niezdolności do pracy wynosił od 13 do 24 miesięcy, a kolejne 23,7% - od 25 do 36 miesięcy.

W stosunku do 2011 r. zwiększył się udział orzeczeń wydanych na okres 37 miesięcy i więcej (o 1,2 punktu procentowego).

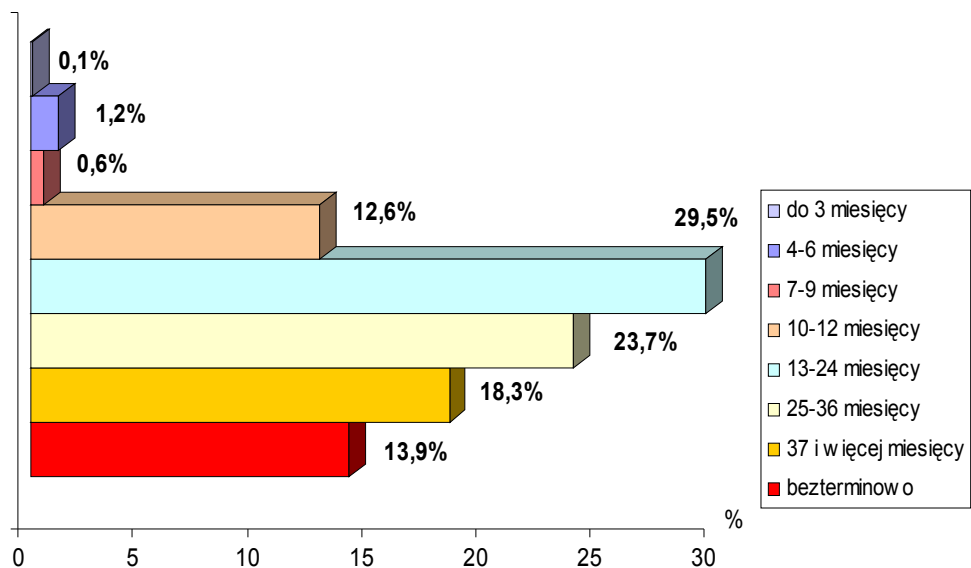
Dane liczbowe i struktury orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy przedstawia tabl. 45 i rys. 17.

TABL. 45 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Okres ważności	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	35 244	100,0	10 890	100,0	24 354	100,0
z tego wydane na okres:						
do 3 miesięcy	39	0,1	15	0,1	24	0,1
4 – 6 miesięcy	426	1,2	101	0,9	325	1,3
7 – 9 miesięcy	205	0,6	62	0,6	143	0,6
10 – 12 miesiecy	4 450	12,6	1 446	13,3	3 004	12,3
13 – 24 miesięcy	10 383	29,5	2 665	24,5	7 718	31,7
25 – 36 miesiecy	8 372	23,7	1 892	17,4	6 480	26,6
37 miesięcy i więcej	6 443	18,3	1 712	15,7	4 731	19,4
bezterminowo	4 898	13,9	2 983	27,4	1 915	7,9
nieustalony okres*/	28	0,1	14	0,1	14	0,1

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 17 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy według przewidywanego okresu trwania niezdolności

PODSUMOWANIE

Orzeczenia pierwszorazowe wydane dla celów rentowych

1. W 2012 r. spośród 155,1 tys. osób badanych dla celów rentowych po raz pierwszy (bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną oraz orzeczeń o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego osobom pobierającym rentę rodzinną) - 28,6% ogółu uzyskało orzeczenie o niezdolności do pracy, 52,5% badanych przyznano uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, a 18,9% osób uznano za zdolne do pracy lub orzeczono brak całkowitej niezdolności do pracy, bądź brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego.
2. Spośród 44,5 tys. badanych, którzy uzyskali orzeczenie o niezdolności do pracy (bez osób z orzeczonymi uprawnieniami do świadczenia rehabilitacyjnego i celowości przekwalifikowania zawodowego) - 54,8% uznano za częściowo niezdolne do pracy, 35,0% uzyskało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 10,2% o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.
3. Dla części osób z orzeczoną całkowitą, bądź częściową niezdolnością do pracy lekarze orzecznicy ustalili jednocześnie potrzebę rehabilitacji leczniczej. W grupie osób z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy, rehabilitację leczniczą zalecono dla 1,1% badanych, natomiast z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy dla 8,4%.
4. Niezdolność do pracy orzeczona w 2012 r. w wyniku badań pierwszorazowych powstała w 96,5% przypadków z tzw. ogólnego stanu zdrowia. Udział wypadków przy pracy wynosił 2,6%, a chorób zawodowych 0,9%.
5. Niezdolność do pracy powstała w wyniku wypadku przy pracy w 79,7% przypadków orzeczono jako częściową. W grupie osób, u których stwierdzono chorobę zawodową, częściową niezdolność do pracy orzeczono w stosunku do 93,6% badanych, natomiast wśród orzeczeń wydanych w związku z ogólnym stanem zdrowia częściową niezdolność do pracy orzeczono w 53,9% przypadków.
6. Najwięcej orzeczeń pierwszorazowych ustalających niezdolność do pracy dla celów rentowych, wydano w województwie mazowieckim - 15,5% ogółu orzeczeń, śląskim - 12,7% i wielkopolskim - 10,8%.

7. W przypadku orzeczeń pierwszorazowych niezdolność do pracy orzekano głównie z powodu chorób układu krążenia (22,3% ogółu orzeczeń pierwszorazowych), nowotworów (21,7%), chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego (12,2%), zaburzeń psychicznych (10,8%), urazów kości, stawów i tkanek miękkich - 7,9% oraz chorób układu nerwowego (7,3%). Łącznie wymienione choroby były przyczyną wydania 82,2% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych, w których ustalono niezdolność do pracy.
8. Średni wiek osób badanych w 2012 r. po raz pierwszy dla celów rentowych - wynosił 50,6 lat (dla mężczyzn - 51,9 lat, dla kobiet - 48,6 lat).
9. W 2012 roku niezdolność do pracy badanych pierwszorazowo orzekana była najczęściej na okres od 10 do 12 miesięcy - 35,0% przypadków oraz na okres 13-24 miesięcy - 33,8% przypadków. Orzeczenia bezterminowe uzyskało 5,7% badanych osób. Przeciętny okres ważności orzeczeń o niezdolności do pracy wynosił 16,1 miesiąca.
10. Wśród badanych w 2012 r. po raz pierwszy uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało 81,3 tys. osób, tj. 52,5% ogółu orzeczeń pierwszorazowych. W porównaniu do 2011 r. liczba wydanych orzeczeń ustalających prawo do tego świadczenia wzrosła o 7,4%.
11. Główną przyczyną przyznawania uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego były: urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 24,4% uprawnionych, choroby układu kostno-stawowego i mięśniowego - 21,2%, zaburzenia psychiczne - 11,9%, choroby układu krążenia - 11,3%, i choroby układu nerwowego - 8,2%.
12. Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 45,5 lat (dla mężczyzn – 45,5 lat, dla kobiet – 44,4 lat). Najczęściej świadczenie rehabilitacyjne przyznawano ubezpieczonym z przedziału wieku 50 – 59 lat. Stanowiły one ponad 40,2% ogółu, którym przyznano uprawnienie do tego świadczenia.
13. Największą liczbę orzeczeń o przyznaniu świadczenia rehabilitacyjnego wydano:
w województwie śląskim – 12,8%, mazowieckim - 12,1%, wielkopolskim - 11,7%, oraz łódzkim - 9,8%, najmniejszą natomiast w województwie opolskim – 1,6% i podlaskim – 1,7% ogółu tych orzeczeń.
14. W przypadku 21,2 tys. osób, tj. 26,1% orzeczeń uprawniających do świadczenia rehabilitacyjnego, lekarze orzecznicy ustalili jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS. W porównaniu z rokiem ubiegłym wystąpił spadek o 5,8% liczby orzeczeń ustalających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej.
15. Przeciętny okres niezdolności do pracy dla osób uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,8 miesiąca.

Orzeczenia ponowne wydane dla celów rentowych

1. W 2012 r. lekarze orzecznicy ZUS przeprowadzili 399,7 tys. badań ponownych dla celów rentowych. W wyniku tych badań 6,5% ogółu badanych zostało uznanych za całkowicie niezdolnych do pracy i samodzielnej egzystencji, 16,2% za całkowicie niezdolnych do pracy, 44,1% za częściowo niezdolnych do pracy, 16,8% otrzymało uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, a 0,1% orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego. U pozostałych 16,3% stwierdzono brak niezdolności do pracy, brak całkowitej niezdolności do pracy bądź brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.
2. Niezdolność do pracy u osób badanych ponownie w 2012 r. najczęściej powodowały choroby układu krążenia - w 21,8% ogółu badanych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy, zaburzenia psychiczne – 21,0% oraz choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 14,2%.
3. Niezdolność do pracy badanych ponownie (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego) orzekana była najczęściej na okres 13 - 24 miesięcy - 32,0% przypadków oraz do 12 miesięcy – 25,7%.
4. Średni wiek osób badanych ponownie dla celów rentowych w 2012 r. - wynosił 52,3 lata (dla mężczyzn - 53,4 lat, dla kobiet - 50,6 lat) i w porównaniu do roku poprzedniego wydłużył się o 3 miesiące.
5. W 2012 r. wśród badanych ponownie uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało 67,3 tys. osób, tj. 16,8% ogółu orzeczeń ponownych. W porównaniu do 2011 r. liczba wydanych orzeczeń ustalających prawo do tego świadczenia wzrosła o 19,0%.
6. Główną przyczyną przyznawania uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego były: choroby układu kostno-stawowego i mięśniowego - 28,3% uprawnionych, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 20,9%, zaburzenia psychiczne - 13,3%, choroby układu krążenia - 10,1%, i choroby układu nerwowego - 9,7%.
7. Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 46,4 lat (dla mężczyzn – 46,5 lat, dla kobiet – 45,6 lat).
8. Przeciętny okres ważności orzeczenia o niezdolności do pracy dla osób badanych ponownie i uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,0 miesiące i był krótszy od okresu niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych o 24 dni.
9. Największą liczbę orzeczeń ponownych przyznających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego wydano: w województwie śląskim – 14,3% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim – 12,8%, łódzkim – 11,5% oraz wielkopolskim – 10,1%, najmniejszą natomiast w województwie opolskim – 2,1% i lubuskim – 2,2%.

10. W przypadku 10,2 tys. osób, tj. 15,2% orzeczeń uprawniających do świadczenia rehabilitacyjnego, lekarze orzecznicy ustalili jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS.

Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej

1. W 2012 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 46,8 tys. orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, tj. 3,4% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Z tej liczby orzeczeń, orzeczenia pierwszorazowe stanowiły 38,0%, zaś ponowne 62,0%.
2. Z ogólnej liczby osób poddanych tym badaniom - 75,3% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 24,5% badanych wydano orzeczenie nie uprawniające do renty socjalnej.
3. Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił 22,5 lat (mężczyźni – 22,3 lat, kobiety – 23,1 lat) i w porównaniu z rokiem 2011 był wyższy średnio o 1 miesiąc.
4. Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób, którzy otrzymali orzeczenie uprawniające do renty socjalnej były zaburzenia psychiczne - 57,1% orzeczeń w tej sprawie oraz choroby układu nerwowego - 12,1%.
5. W większości przypadków całkowita niezdolność do pracy orzekana była na okres od 13 do 24 miesięcy. Spośród orzeczeń pierwszorazowych, orzeczenia o tym okresie ważności, stanowiły 24,5%, a w przypadku orzeczeń ponownych - 31,7%, natomiast orzeczenia bezterminowe stanowiły odpowiednio: 27,4% i 7,9%.